

Sygn. akt I ACa 47/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Paweł Czepiel SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2018 r. w Krakowie na rozprawie sprawy z powództwa (...) Parku Narodowego w Z.

przeciwko (...) Towarzystwu (...) Zarządowi Głównemu w W., Skarbowi Państwa - Staroście Powiatu (...)

o rozwiązanie umowy

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 10 października 2017 r. sygn. akt I C 1386/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda (...) Parku Narodowego w Z. na rzecz pozwanego (...) Towarzystwa (...) Zarządu Głównego w W. kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. zasądza od powoda (...) Parku Narodowego w Z. na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Paweł Czepiel SSA Józef Wąsik SSA Anna Kowacz-Braun

Sygn. akt I ACa 47/18

UZASADNIENIE

Wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 19 października 2018 r.

Strona powodowa (...) Park Narodowy w Z. (...) w pozwie złożonym przeciwko (...) Towarzystwu (...) w W. (PTTK) i przeciwko Skarbowi Państwa – Starosta Powiatu (...) domagała się rozwiązania umowy zawartej w dniu 17 listopada 1999 r. przed notariuszem U. O. rep. (...) pomiędzy Starostą Powiatu (...) działającym w imieniu Skarbu Państwa a PTTK za przyznaniem kosztów procesu. Roszczenie oparto na dyspozycji art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz.U.1990 Nr 44, poz. 255).

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że wskazaną umową PTTK uzyskało na okres 99 lat użytkowanie wieczyste dwóch nieruchomości, tj. nieruchomości położonej w Z. – Hala (...) obejmującej działkę nr (...) oraz nieruchomości położonej w (...) – Hala (...) składającej się z działek nr (...), nr (...), nr (...) nr (...), a także nieodpłatnie własność budynków i budowli znajdujących się na tych działkach. Dalej strona powodowa wskazała, że przedmiotowe nieruchomości są własnością Skarbu Państwa, a w dacie umowy z dnia 17 listopada 1999 r. znajdowały się w tzw. „trwałym zarządzie (...), który był w poprzednio obowiązującym stanie prawnym na mocy art. 15 ustawy o ochronie przyrody z 16 października 1991 roku (Dz.U. 1991 Nr 114 pozw. 492) państwową jednostką budżetową. Z racji tzw. „trwałego zarządu (...) mógł na zasadach określonych w art. 43 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 1997 Nr 115, poz. 741) korzystać z powyższych nieruchomości w celu prowadzenia własnej działalności, dokonywać ich zabudowy, przebudowy, rozbudowy, podejmować działania związane z remontem czy modernizacją istniejących na nieruchomościach obiektów, swobodnie dysponować nieruchomościami na podstawie czynności prawnych o charakterze obligacyjnym (najem, dzierżawa). Zdaniem strony powodowej nabycie praw (użytkowania wieczystego gruntów i własności budynków) do w/w nieruchomości przez PTTK nastąpiło niesłusznie i kosztem (...), z racji istniejącego prawa trwałego zarządcą nieruchomości, na poparcie czego strona powodowa przytoczyła dalsze szczegółowe uzasadnienie.

Strona pozwana PTTK w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości za przyznaniem kosztów procesu. PTTK w W. zarzuciło w szczególności: (1) brak legitymacji czynnej (...) do wytoczenia powództwa; (2) brak podstaw do uznania, iż PTTK na podstawie umowy z dnia 17 listopada 1999 r. korzyść uzyskało niesłusznie z majątku Skarbu Państwa; (3) brak podstaw do uznania, że do nabycia korzyści przez PTTK doszło bezpośrednio na mocy samej czynności prawnej; (4) brak podstaw do przyjęcia, że umowa z dnia 17 listopada 1999 r. spełnia warunek czynności prawnej w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem SP lub innych państwowych osób prawnych mocą której doszło do przeniesienia własności lub innego prawa majątkowego; (5) brak wykazania przez (...), że wyrównanie rzekomej straty może nastąpić tylko przez rozwiązanie umowy.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Skarb Państwa – Starosta Powiatu (...) wniosła o odrzucenie pozwu, a w razie nie uwzględnienia tego wniosku o oddalenie powództwa w całości jako oczywiście bezzasadnego i o zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając wniosek o odrzucenie pozwu strona pozwana podniosła, iż skoro (...) Park Narodowy posiada osobowość prawną dopiero od dnia 1 stycznia 2012 r., a był wcześniej jedynie państwową jednostką budżetową to nie posiadał on osobowości prawnej w dacie zawarcia umowy z dnia 17 listopada 1999 r. Nie był zatem (...) legitymowany do reprezentowania Skarbu Państwa ani przed notariuszem w dacie umowy z dnia 17 listopada 1999 r., ani w toku postępowań sądowych do sygn. akt I C 146/98 i I C 854/99. Ponadto, zdaniem SP- Starosta Powiatu (...) zachodzi również podstawa do odrzucenia pozwu na zasadzie art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c., gdyż sprawa dotycząca obecnego roszczenia została już uprzednio prawomocnie rozstrzygnięta prawomocnymi orzeczeniami sądowymi ws. do sygn. akt I C 146/98 i I C 854/99. Niezależnie od powyższego strona pozwana podała, iż zachodzi podstawa do oddalenia powództwa, przedstawiając dalej w tym zakresie szczegółową argumentację. W uzupełnieniu tej odpowiedzi na pozew Prokuratoria Generalna RP jako procesowy reprezentant SP – Starosta Powiatu (...) w piśmie z dnia 24 marca 2017 r. wniosła o oddalenie powództwa w całości, przedstawiając swoje stanowisko w sprawie.

Ustosunkowując się do stanowiska pozwanych, strona powodowa w piśmie z dnia 10 maja 2017 r. podtrzymała twierdzenia zawarte w pozwie. W odpowiedzi na pismo procesowe strony powodowej, strona pozwana Skarb Państwa

– Starosta Powiatu (...) w piśmie z dnia 11 sierpnia 2017 r. podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie co do braku po stronie powodowej legitymacji procesowej czynnej. Także strona pozwana PTTK w piśmie z dnia 17 sierpnia 2017 r. podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Wyrokiem z dnia z dnia 10 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w sprawie o sygn. akt I C 1386/16: w pkt I odmówił odrzucenia pozwu, w pkt II oddalił powództwo, w pkt III zasądził od strony powodowej(...)Parku Narodowego z siedzibą w Z. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej RP kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a w pkt IV zasądził od strony powodowej (...) Parku Narodowego z siedzibą w Z. na rzecz strony pozwanej (...) Towarzystwa (...) Zarząd Główny w W. kwotę 5417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy orzeczenie to poprzedził następującymi ustaleniami.

W dniu 17 grudnia 1950 r. na wspólnym zjeździe Polskiego Towarzystwa (...) i (...) Towarzystwa (...) doszło do połączenia obu towarzystw pod nazwą (...) Towarzystwo (...) (PTTK).PTTK posiada osobowość prawną, jest stowarzyszeniem i jest wpisane do rejestru stowarzyszeń.

Co do Hali (...) – Sąd I instancji ustalił, co następuje.

W dniu 23 czerwca 1949 r. pomiędzy poprzednikami prawnymi stron, tj. dyrekcją Lasów Państwowych (...)w K. (poprzednik (...) Parku Narodowego) - działającą w imieniu Skarbu Państwa a (...) Towarzystwem (...) w K. (poprzednikiem Polskiego Towarzystwa (...)) została zawarta umowa dzierżawy parceli położonej na Hali (...) w Dolinie (...) na 30 lat od dnia 1 czerwca 1948 r. do 11 maja 1978 r. w zamian za czynsz roczny (§ (...), (...) i § (...)).

Zgodnie z tą umową (§ (...)) (...) Towarzystwo (...) w K. mogło wybudować na dzierżawionym gruncie budynek z przeznaczeniem na schronisko turystyczne. Zgodnie z § 15 umowy w przypadku jej nieprzedłużenia (...) Towarzystwo (...) w K. zobowiązane było oddać protokolarnie przedmiot dzierżawy kierownictwu Parku (...) w Z. w granicach w jakich został odebrany wraz z wybudowanym schroniskiem, które miało przejść na własność Skarbu Państwa bez odszkodowania.

Na przedmiotowej parceli Hali (...) (...) Towarzystwo (...) w K. wybudowało schronisko turystyczne. Po upływie okresu dzierżawy (...) zażądał wydania schroniska, wyrażając gotowość zawarcia z PTTK nowej umowy dzierżawy na odmiennych warunkach. W związku z brakiem porozumienia (...) wystąpił do Okręgowej Komisji Arbitrażowej w K. o wydanie orzeczenia. Orzeczeniem z dnia 30 kwietnia 1980 r. (...) Komisja Arbitrażowa w K. orzekła, że Skarb Państwa – (...) Parka Narodowy jest właścicielem Hali (...) i znajdującego się na niej obiektu oraz zobowiązała (...) do zawarcia z PTTK umowy dzierżawy parceli i stojącego na niej schroniska celem dalszego prowadzenia schroniska przez PTTK. Do czasu zawarcia nowej umowy schronisko miało być prowadzone na dotychczasowych warunkach.

W wyniku odwołania od tego orzeczenia Główna Komisja Arbitrażowa orzeczeniem z dnia 19 lipca 1980 r. zmieniła zaskarżone orzeczenie w ten sposób, iż orzekła, że umowa z dnia 23 czerwca 1949 r. zawarta pomiędzy poprzednikami prawnymi stron nadal wiąże strony od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1982 r.

W dniu 24 marca 1983 r. pomiędzy (...) (jako wydzierżawiającym) a PTTK oddział w Z. i PTTK – Okręgowy Zespół Gospodarki Turystycznej w N. działających w imieniu Zarządu Głównego PTTK w W. (jako dzierżawcą) została zawarta umowa dzierżawy nr(...), schroniska na (...) (§ (...)). W skład dzierżawionego schroniska wchodziły: budynek podstawowy – schronisko, budynek gospodarczy – będący pomocniczą i nieogrzewaną szopą, szambo- urządzenie do oczyszczania ścieków (§ (...)). Umowę zawarto na czas określony 10 lat, tj. od dnia 1 stycznia 1983 r. do dnia 31 grudnia 1992 r. (§ (...)). Dzierżawcę obciążał czynsz dzierżawny (§ (...) do (...)) oraz ubezpieczenie przedmiotu dzierżawy (§ (...)).Dzierżawcy bez przedniej zgody wydzierżawiającego nie wolno było oddawać schroniska do prowadzenia lub w inny sposób w agencję osobom trzecim (§ (...)). W umowie przewidziano (...) wypowiedzenie umowy przez każdą ze stron z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia naprzód na koniec kwartału kalendarzowego. Wydzierżawiający miał prawo rozwiązać umowę bez wypowiedzenia w przypadku drastycznego nieprzebrzegania

przez dzierżawcę postanowień umowy. Zgodnie z § (...) po zakończeniu stosunku dzierżawy, dzierżawca zobowiązywał się zwrócić obiekt schroniska oraz grunt w sarnie nie pogorszonym.

Umowa dzierżawy z dnia 23 marca 1983 r. została rozwiązana w dniu 28 lutego 1991 r. i od 1 marca 1991 r. PTTK użytkowało budynek schroniska na Hali (...) bez tytułu prawnego. (...) stwierdził w grudniu 1989 r. zaniedbania rażące po stronie PTTK prowadzące do dewastacji schroniska oraz oddanie przez dzierżawcę bez zgody (...) schroniska w agencje osobie trzeciej.

Próby polubownego zakończenia sporu zakończyły się niepowodzeniem.

Decyzją z dnia 14 sierpnia 1991 r. Burmistrz Miasta Z. odmówił przekazania (...) położonej w Dolinie (...) parceli gruntowej nr (...) zapisanej w księdze wieczystej nr (...) z uwagi na brak zgody dyrektora (...). Pismem z dnia 5 września 1991 r. (...) wezwał PTTK do zwrotu obiektu schroniska na Hali (...) w terminie do 30 września 1991 r. Strona pozwana PTTK nie zastosowała się do tego wezwania.

Pozwem z dnia 24 października 1991 r. złożonym w Sądzie Rejonowym w Z. do sprawy I C 329/91 (...) wniósł o eksmisję PTTK z budynku schroniska (...). Wyrokiem z dnia 31 stycznia 1992 r. Sąd Rejonowy w Z. w sprawie do sygn. akt I C 329/91 powództwo uwzględnił i nakazał zarządowi głównemu PTTK wydać (...) położoną w K. parcelę gruntową nr (...) zapisaną w księdze wieczystej nr (...) wraz z budynkiem Schroniska na O.. Sąd ustalił, że strony wiązała umowa dzierżawy nr (...), która została skutecznie wypowiedziana przez (...). Obowiązek wydania zaktualizował się najpóźniej w dniu 1 marca 1991 r. Rewizja PTTK została oddalona przez Sąd Wojewódzki w Nowym Sączu wyrokiem z dnia 19 maja 1992 r. Po uprawomocnieniu wyroku w sprawie I C 329/91 o eksmisję, (...) złożył w dniu 10 kwietnia 1995 r. wniosek do komornika przy Sądzie Rejonowym w Z. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Postępowanie egzekucyjne było zawieszane od 27 lipca 1995 r. do 31 sierpnia 1998 r. z uwagi na brak klauzuli wykonalności przeciwko osobie władającej nieruchomością, tj. spółce Schroniska i Hotele PTTK „Karpaty” spółka z o.o.

Pozwem z dnia 6 marca 1998 r. PTTK wystąpiło do Sądu Okręgowego w N. w sprawie do sygn. akt. I C 167/98 o zobowiązanie Skarbu Państwa – Kierownik Urzędu Rejonowego w N. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego Skarb Państwa reprezentowany przez Kierownika Urzędu Rejonowego w N. odda PTTK w użytkowanie wieczyste na 99 lat grunt położony na Hali (...) w dolinie (...) składający się z działek ewidencyjnych nr (...) o łącznej powierzchni o, (...) objęty księgą wieczystą KW nr (...), a nadto nieodpłatnie przeniesie na PTTK własność budynków znajdujących się na gruncie. Roszczenie to oparte zostało na dyspozycji art. 208 ust. 2-4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 1997 Nr 115, poz. 741) w związku z art. 88a ust. 2-4 uchylonej ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (t.j. Dz.U. 1991 Nr 30 poz. 127) oraz art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 26 maja 1998 r. Sąd Okręgowy w N. połączył rozpoznanie sprawy I C 167/98 ze sprawą I C 146/98 (w której PTTK zgłosiło analogiczne roszczenie co do nieruchomości Hala (...)). Na rozprawie z dnia 12 października 1999 r. ws. I C 146/98 Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę (...) w Z. uznał w całości powództwo. Postanowieniem z dnia 12 października 1999 r. Sąd Okręgowy w N. rozłączył do odrębnego wyrokowania sprawy I C 167/98 i I C 146/98.

Po zarejestrowaniu sprawy I C 167/98 pod nową sygnaturę akt Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 13 października 1999 r. w sprawie I C 854/99 powództwo uwzględnił zobowiązując Skarb Państwa – Starostę Powiatu (...) do złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego mocą którego odda PTTK w W. w użytkowanie wieczyste na 99 lat nieruchomości położone na Hali (...) w Dolinie (...) stanowiące działki ewidencyjne nr (...) o łącznej powierzchni 0,4701 ha objęte księgą wieczystą KW nr (...) a nadto nieodpłatnie przeniesie na PTTK własność budynków znajdujących się na gruncie w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku na następujących warunkach:

1. Użytkownik wieczysty zwolniony jest z obowiązku wniesienia pierwszej opłaty,

2. W okresie użytkowania wieczystego użytkownik wieczysty jest zobowiązany uiszczać opłatę roczną w wysokości 1 % wartości nieruchomości,
3. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje w celu prowadzenia działalności turystycznej – schroniska turystycznego,
4. W razie wygaśnięcia użytkowania wieczystego, użytkownikowi wieczystemu przysługuje wynagrodzenie za nabyte przez niego na własność budynki, budowle i inne urządzenia istniejące w dniu zwrotu użytkowanego gruntu w wysokości pełnej wartości tych budynków i urządzeń.

Wyrok ten wobec jego niezaskarżenia stał się prawomocny.

Między innymi na podstawie prawomocnego wyroku w sprawie I C 854/99 Starosta Powiatu (...) działający w imieniu Skarbu Państwa zawarł z PTTK w dniu 17 listopada 1999 r. przed notariuszem U. O. w Kancelarii Notarialnej w Z. umowę rep. (...) nr(...)oddania gruntu w użytkowanie wieczyste oraz nieodpłatnego przeniesienia własności budynków. Na jej podstawie PTTK uzyskało na 99 lat prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w K. – Hala (...) stanowiącej działki ewidencyjne nr (...) o łącznej powierzchni 0,4701 ha oraz nieodpłatne prawo własności budynków i budowli znajdujących się na tych działkach. Powołując się na tę umowę PTTK wystąpiło w dniu 20 grudnia 1999 do komornika w sprawie KM 49/95 z wnioskiem o wstrzymanie egzekucji.

W oparciu o umowę notarialną z dnia 17 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Z. V wydział ksiąg wieczystych urządził:

- nową księgę wieczystą nr (...) dla działek nr (...), o powierzchni łącznej 0,4201 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – starostę Powiatu (...) a jako użytkownika wieczystego PTTK,
- nową księgę wieczystą nr (...) dla działek nr (...), o powierzchni łącznej 0,0500 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – (...) a jako użytkownika wieczystego PTTK.

Apelację (...) od tych wpisów opierającą się na zarzucie, iż nieprawidłowy jest wpis prawa własności na Skarb Państwa Starosta Powiatu (...) Sąd Okręgowy w N. oddalił postanowieniem z dnia 23 marca 2000 r. w sprawie I Ca 125/00. Sąd oddalając apelację przyjął, że wpis jest prawidłowy, gdyż w sprawach I C 146/99 i I C 854/99 Skarb Państwa był reprezentowany przez Starostę Powiatu (...) i zobowiązanie do zawarcia umowy dotyczyło Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę Powiatu (...). Dlatego nie można już kwestionować, że Skarb Państwa przy czynnościach prawnych był wadliwie reprezentowany.

W sprawie do sygn. akt I C 26/00 T. domagał się wznowienia postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego w N. z dnia 13 października 1999 r. w sprawie I C 854/99 z powództwa PTTK przeciwko Skarbowi Państwa – Starosta Powiatu (...) o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli powołując się na brak należytej reprezentacji SP i podnosząc, że w procesie SP powinien być reprezentowany przez (...).

Postanowieniem z dnia 3 marca 2000 r. Sąd Okręgowy w N. skargę o wznowienie postępowania odrzucił. Odrzucając skargę sąd przyjął, że reprezentacja SP w sprawie I C 854/99 była niewadliwa i prawidłowo Starosta (...) był reprezentantem SP na podstawie art. 11 i 19 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. W ocenie sądu orzekającego w tamtej sprawie przepis art. 16 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 r. upoważniał dyrektora (...) jedynie do czynności w ramach zarządu i nie upoważniał w żadnym razie zarządcy do dysponowania mieniem SP w ramach uprawnień właścicielskich. Zażalenie na to postanowienie Sąd Apelacyjny w K. oddalił postanowieniem z dnia 23 maja 2000 r. w sprawie I ACz 458/00. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny w K. przedstawił argumentację prawną zgodną z którą dyrektorowi (...) nie przysługują uprawnienia właścicielskie do nieruchomości położonych na terenie parku, które związane są ze zbywaniem nieruchomości, czy oddawaniem ich w użytkowanie wieczyste. Takie ograniczenie wprowadził art. 16 ust. 3 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami na korzyść Starosty Powiatu. Stąd prawidłowo reprezentantem Skarbu Państwa w

sprawie I C 854/99 był Starosta Powiatu (...). Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 25 stycznia 2001 r. w sprawie III CKN 1328/00 odrzucił kasację (...) z uwagi na braki formalne kasacji.

Co do Hali (...) – Sąd I instancji ustalił, co następuje.

W dniu 23 czerwca 1949 r. pomiędzy poprzednikami prawnymi stron, tj. dyrekcją Lasów Państwowych Okręgu (...) w K. (poprzednik(...)Parku Narodowego) działającą imieniem Skarbu Państwa a (...) Towarzystwem (...) w K. (poprzednikiem (...) Towarzystwa (...)) została zawarta umowa dzierżawy parceli położonej na Hali (...) w Z. na 30 lat od dnia 1 czerwca 1948 r. do 11 maja 1978 r. w zamian za czynsz roczny (§(...), (...) i § (...)). Zgodnie z tą umową (§ (...)) (...) Towarzystwo (...) w K. mogło wybudować budynek z przeznaczeniem na schronisko turystyczne. Zgodnie z § (...) umowy w przypadku jej nieprzedłużenia (...) Towarzystwo (...) w K. zobowiązane było oddać protokolarnie przedmiot dzierżawy kierownictwu P. (...) w Z. w granicach w jakich został odebrany wraz z wybudowanym schroniskiem, które miało przejść na własność Skarbu Państwa bez odszkodowania.

Po upływie okresu dzierżawy (...) zażądał wydania schroniska, wyrażając gotowość zawarcia z PTTK nowej umowy dzierżawy na odmiennych warunkach. W związku z brakiem porozumienia (...) wystąpił do Okręgowej Komisji Arbitrażowej w K. o wydanie orzeczenia. Orzeczeniem z dnia 30 kwietnia 1980 r. (...) Komisja Arbitrażowa w K. orzekła, że SP – (...) Parka Narodowy jest właścicielem Hali(...)i znajdującego się na niej obiektu oraz zobowiązała (...) do zawarcia z PTTK umowy dzierżawy parceli i stojącego na niej schroniska celem dalszego prowadzenia schroniska przez PTTK. Do czasu zawarcia nowej umowy schronisko miało być prowadzone na dotychczasowych warunkach. W wyniku odwołania od tego orzeczenia Główna Komisja Arbitrażowa orzeczeniem z dnia 19 lipca 1980 r. zmieniła zaskarżone orzeczenie w ten sposób, iż orzekła, że umowa z dnia 23 czerwca 1949 r. zawarta pomiędzy poprzednikami prawnymi stron nadal wiąże strony od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1982 r.

W dniu 24 marca 1983 r. pomiędzy (...) (jako wydzierżawiającym) a PTTK oddział w Z. i PTTK – Okręgowy Zespół Gospodarki Turystycznej w N. działających w imieniu Zarządu Głównego PTTK w W. (jako dzierżawcą) została zawarta umowa dzierżawy nr (...), schroniska na K. (§ (...)). W skład dzierżawionego schroniska wchodziły: budynek podstawowy – schronisko, przybudówka, szambo- dół chłonny, zbiornik wody pitnej i gospodarczej (§ (...)). Umowę zawarto na czas określony 10 lat, tj. od dnia 01 stycznia 1983 r. do dnia 31 grudnia 1992 r. (§ (...)). Dzierżawcę obciążał czynsz dzierżawny (§ (...) do (...)) oraz ubezpieczenie przedmiotu dzierżawy (§ (...)). Dzierżawcy bez uprzedniej zgody wydzierżawiającego nie wolno było przebudowywać, modernizować, powiększać budynku (§ (...)). Dzierżawca mógł zaś oddać schronisko do prowadzenia lub w inny sposób w agencji w osobom trzecim (§ (...)). W umowie przewidziano (§ (...)) wypowiedzenie umowy przez każdą ze stron z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia naprzód na koniec kwartału kalendarzowego. Wydzierżawiający miał prawo rozwiązać umowę bez wypowiedzenia w przypadku drastycznego nieprzestrzegania przez dzierżawcę postanowień umowy (§ (...)). Zgodnie z § (...) po zakończeniu stosunku dzierżawy, dzierżawca zobowiązywał się zwrócić obiekt schroniska oraz grunt w stanie niepogorszonym.

W okresie obowiązywania umowy dzierżawy, umowa nie została wypowiedziana przez żadną ze stron ani nie została rozwiązana przez wydzierżawiającego w trybie natychmiastowym. W okresie obowiązywania umowy dzierżawy schronisko pozostawało w posiadaniu Okręgowego zespołu gospodarki turystycznej, którego następcą była utworzona przez PTTK spółka Schroniska i Hotele spółka z o.o. (...). Po upływie okresu obowiązywania umowy dzierżawy (...) zażądał od PTTK zwrotu nieruchomości. Strona pozwana nie zastosowała się do tego wezwania.

Pozwem z dnia 31 października 1999 r. (...) złożonym w Sądzie Rejonowym w Z. do sprawy I C 296/95 wniósł o eksmisję PTTK z budynku schroniska (...). W procesie PTTK broniło się zarzutem zatrzymania o zwrot nakładów w myśl art. 461 § 1 k.c. Wyrokiem z dnia 12 listopada 1996 r. Sąd Rejonowy w Z. w sprawie do sygn. akt I C 296/95 powództwo uwzględnił i nakazał zarządowi głównemu PTTK wydać (...) położoną w Z. Halę (...) Sąd ustalił, iż po wygaśnięciu umowy dzierżawy z 1983 r. spółka Schroniska i Hotele spółka z o.o. (...) poniosła nakłady na remont schroniska, a w grudniu 1994 r. oddała schronisko w poddzierżawę A. S.. Sąd ocenił, że umowa dzierżawy z 1983 r.

była ważna, a prawo zatrzymania nie ma zastosowania. Apelacja PTTK została oddalona przez Sąd Wojewódzki w N. wyrokiem z dnia 03 marca 1998 roku w sprawie I Ca 61/98.

W dniu 15 grudnia 1992 r. o zwrot majątku po ojcu do Ministerstwa Przekształceń własnościowych wystąpił H. U.. Wniosek obejmował między innymi Schronisko na Hali (...) Do dnia orzekania wniosek nie został rozpoznany.

Pozwem z dnia 3 marca 1998 r. PTTK wystąpiło do Sądu Okręgowego w N. w sprawie do sygn. akt. I C 146/98 o zobowiązanie Skarbu Państwa – Kierownik Urzędu Rejonowego w N. do złożenia oświadczenia woli mocą którego Skarb Państwa reprezentowany przez Kierownika Urzędu Rejonowego w N. odda PTTK w użytkowanie wieczyste na 99 lat grunt położony na Hali (...) w T. składający się z działek ewidencyjnych nr (...) o łącznej powierzchni o, (...) objęty księgą wieczystą Lwh (...) a nadto nieodpłatnie przeniesie na PTTK własność budynków znajdujących się na gruncie. Roszczenie to oparte zostało na dyspozycji art. 208 ust. 2-4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 1997 Nr 115, poz. 741) w związku z art. 88a ust. 2-4 uchylonej ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (tekst jednolity Dz.U. 1991 Nr 30 poz. 127) oraz art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 26 maja 1998 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu połączył rozpoznanie sprawy I C 146/98 ze sprawą I C 167/98 (w której PTTK zgłosiło analogiczne roszczenie co do nieruchomości Hala (...)). Na rozprawie z dnia 12 października 1999 r. w sprawie I C 146/98 Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę (...) w Z. uznał w całości powództwo. Postanowieniem z dnia 12 października 1999 roku Sąd Okręgowy w Nowym Sączu rozłączył do odrębnego wyrokowania sprawę I C 167/98 i I C 146/98.

Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 13 października 1999 r. w sprawie I C 146/98 powództwo uwzględnił zobowiązując Skarb Państwa – Starostę Powiatu (...) do złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego mocą którego odda PTTK w W. w użytkowanie wieczyste na 99 lat nieruchomość położoną na Hali (...) w T. stanowiącej działkę ewidencyjną nr, (...) o powierzchni o,1401 ha objętej Lwh (...) gm. Kat. (...), a nadto nieodpłatnie przeniesie na PTTK własność budynków znajdujących się na gruncie w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku na następujących warunkach:

1. Użytkownik wieczysty zwolniony jest z obowiązku wniesienia pierwszej opłaty,
2. W okresie użytkowania wieczystego użytkownik wieczysty jest zobowiązany uiszczać opłatę roczną w wysokości 1 % wartości nieruchomości,
3. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje w celu prowadzenia działalności turystycznej – schroniska turystycznego,
4. W razie wygaśnięcia użytkowania wieczystego, użytkownikowi wieczystemu przysługuje wynagrodzenie za nabyte przez niego na własność budynki, budowle i inne urządzenia istniejące w dniu zwrotu użytkowanego gruntu w wysokości pełnej wartości tych budynków i urządzeń.

Wyrok ten wobec jego niezaskarżenia stał się prawomocny.

Na podstawie prawomocnego wyroku w sprawie I C 854/99 Starosta Powiatu (...) działający w imieniu Skarbu Państwa zawarł z PTTK w dniu 17 listopada 1999 r. przed notariuszem U. O. w Kancelarii Notarialnej w Z. umowę rep.(...) nr (...) oddania gruntu w użytkowanie wieczyste oraz nieodpłatnego przeniesienia własności budynków. Na jej podstawie PTTK uzyskało na 99 lat prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Z. – Hala (...) stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) o powierzchni o,1401 ha oraz nieodpłatne prawo własności budynków i budowli znajdujących się na tych działkach.

W oparciu o umowę notarialną z dnia 17 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Z. V Wydział Ksiąg Wieczystych urządził nową księgę wieczystą nr (...) dla działki nr (...) o powierzchni łącznej o,1401 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – (...) a jako użytkownika wieczystego gruntu i właściciela budynku PTTK. Apelację (...) od tych wpisów opierającą

się na zarzucie, iż nieprawidłowy jest wpis prawa własności na Skarb Państwa Starosta Powiatu (...) Sąd Okręgowy w N. oddalił postanowieniem z dnia 23 marca 2000 r. w sprawie I Ca 125/00. Sąd oddalając apelację przyjął, że wpis jest prawidłowy, gdyż w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 Skarb Państwa był reprezentowany przez Starostę Powiatu (...) i zobowiązanie do zawarcia umowy dotyczyło Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę Powiatu (...). Dlatego nie można już kwestionować, że skarb Państwa przy czynnościach prawnych był wadliwie reprezentowany.

W sprawie do sygn. akt I C 25/00 (...) Park Narodowy domagał się wznowienia postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego w N. wyrokiem z dnia 13 października 1999 r. w sprawie I C 146/98 z powództwa PTTK przeciwko Skarbowi Państwa – Starosta Powiatu (...) o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli powołując się na brak należytej reprezentacji SP i podnosząc, że w procesie SP powinien być reprezentowany przez (...). Postanowieniem z dnia 3 marca 2000 r. Sąd Okręgowy w N. skargę o wznowienie postępowania odrzucił. Odrzucając skargę sąd przyjął, że reprezentacja SP w sprawie I C 146/98 była niewadliwa i prawidłowo Starosta (...) był reprezentantem SP na podstawie art. 11 i 19 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Z kolei art. 16 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody upoważnia dyrektora (...) jedynie do czynności w ramach zarządu i nie upoważnia w żadnym razie zarządcy do dysponowania mieniem SP w ramach uprawnień właścicielskich. Zażalenie na to postanowienie Sąd Apelacyjny w K. oddalił postanowieniem z dnia 23 maja 2000 r. w sprawie I ACz 457/00. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny w K. przedstawił argumentację prawną zgodną z którą dyrektorowi (...) nie przysługują uprawnienia właścicielskie do nieruchomości położonych na terenie parku, które związane są ze zbywaniem nieruchomości, czy oddawaniem ich w użytkowanie wieczyste. Takie ograniczenie wprowadził art. 16 ust. 3 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami na korzyść Starosty Powiatu. Sąd prawidłowo reprezentantem Skarbu Państwa w sprawie I C 854/99 był Starosta Powiatu (...). Sąd Apelacyjny w K. postanowieniem z dnia 25 stycznia 2001 r. w sprawie Wck 636/00 odrzucił kasację (...) z uwagi na braki formalne kasacji.

Przed Sądem Wojewódzkim w Krakowie Skarb Państwa – T. domagał się zapłaty od PTTK w sprawie do sygn. akt IX GC 2014/93 kwoty 600 000 000 zł (przed denominacją) z bezumowne użytkowanie schronisk na Hali (...) i na Hali (...) Wyrokiem z dnia 01 czerwca 1994 r. powództwo zostało uwzględnione. W sprawie tej PTTK broniło się zarzutem, że strony wiąże umowa dzierżawy oraz że roszczenie jest zawyżone. Rewizję od tego wyroku Sąd Apelacyjny w K. oddalił wyrokiem z dnia 16 listopada 1994 r. w sprawie I ACr 554/94. Należności zasądzone wyrokiem w sprawie IX GC 2014/93 nie były egzekwowane do dnia 8 września 2005 r.

Oświadczeniem z października 2004 r. PTTK uznało roszczenie SP – (...) z odsetkami na dzień 26 sierpnia 2004 r. w kwocie 92 128 zł. Zgodnie z treścią aktu notarialnego z dnia 8 września 2005 r. rep. (...) nr (...), PTTK do kwoty tej zapłaciło osobom trzecim za nieruchomości sprzedawane przez nie SP – (...)

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji przedstawił swoją obszerną ocenę materiału dowodowego w sprawie.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji przytoczył żądanie pozwu i główne argumenty powoływane przez stronę powodową w sprawie. Odnosząc się do podstawy prawnej żądania, Sąd Okręgowy podkreślił w pierwszej kolejności, że zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. 1990 roku Nr 44, poz. 255) jeżeli wskutek czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszanej własność lub inne prawo majątkowe na niepaństwowe osoby prawne lub osoby fizyczne osoby te uzyskały niesłusznie korzyść z majątku Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, sąd może oznaczyć sposób i wysokość wyrównania strat, a nawet rozwiązać umowę rozstrzygając o rozliczeniu między stronami.

Dokonując wykładni tego przepisu Sąd I instancji stwierdził, iż według utrwalonych w orzecznictwie zasad interpretacji przepisów prawa, podstawowe znaczenie ma wykładnia językowa, a potem sięga się do dyrektyw wykładni systemowej i funkcjonalnej, powołując orzecznictwo na poparcie tego stanowiska. Dalej Sąd I instancji podniósł, że tekst przepisu prawnego powinien być tak rozumiany, jak wskazują na to reguły składniowe oraz normy znaczeniowe danego języka, natomiast zadaniem ustawodawcy powinno być dochowanie jak najdalej idącej

staranności i dbałości o to, by jego wola znalazła właściwe odzwierciedlenie w adekwatnym do niej brzmieniu tekstu aktu prawnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego wykładnia językowa pozwala stwierdzić, iż hipoteza i dyspozycja omawianego przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych obejmuje tylko dwa zdarzenia prawne, tj. czynności prawne i decyzje administracyjne jako bezpośrednie źródła przeniesienia własności lub innych praw majątkowych. Dodatkowo przepis ten wymaga, aby w wyniku czynności prawnej lub decyzji administracyjnej doszło do przeniesienia własności lub innych praw majątkowych na niepaństwowe osoby prawne lub osoby fizyczne podmioty. Przepis ten wymaga dalej, aby w wyniku przeniesienia własności lub innych praw majątkowych na niepaństwowe osoby prawne lub osoby fizyczne podmioty te: (1) uzyskały korzyść, (2) żeby była to korzyść z majątku Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych oraz (3) by była to korzyść niesłuszna. Sąd I instancji wskazał, że dopiero kumulatywne spełnienie tych wszystkich przesłanek uprawnia w konkretnym procesie sąd do oznaczenia sposobu i wysokości wyrównania strat, a nawet rozwiązania umowy i rozstrzygnięcia o rozliczeniu między stronami.

W ocenie Sądu Okręgowego orzekającego w sprawie w odniesieniu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego przesłanki te nie zostały spełnione.

Po pierwsze, Sąd I instancji wskazał, że podziela pogląd wyrażony w orzecznictwie, iż przepis art. 1 ust. 1 powołanej ustawy ma zastosowanie tylko wtedy, gdy do niesłusznego uzyskania korzyści z majątku Skarbu Państwa dochodzi bezpośrednio na mocy samej czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe (tak: uchwała SN z dnia 08 maja 2015 roku III CZP 2/15, publ. OSNC 2016/5/55, LEX nr 1676251). Następnie Sąd I instancji powołał pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2015 r. V CSK 359/14 (publ. LEX nr 1917370), nadmieniając, że pogląd ten podziela.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że z przepisu art. 1 ust. 1 tej ustawy nie wynika bowiem, by mógł on mieć zastosowanie w sytuacji, gdy dokonanie rozporządzenia mieniem jakkolwiek oceniane jako niekorzystne dla Skarbu Państwa, nastąpiło dopiero wskutek wykonania uprzednio wydanej decyzji administracyjnej, lub w wykonaniu innego zobowiązania, które ukształtowały pierwotny stosunek prawny pomiędzy Skarbem Państwa (jednostką organizacyjną Skarbu Państwa) a konkretną osobą fizyczną lub prawną, który to stosunek prawny sam w sobie nosi znamiona „krzywdzącego” czy oczywiście niekorzystnego dla Skarbu Państwa (tak: wyrok SA w Katowicach z dnia 23 stycznia 2014 roku I ACa 1025/13, publ. LEX 1437953).

W tym kontekście Sąd Okręgowy stwierdził, że umowa z dnia 17 listopada 1999 r. zawarta przed notariuszem U. O. w Kancelarii Notarialnej w Z. rep. (...) nr (...) Joddania gruntu w użytkowanie wieczyste oraz nieodpłatnego przeniesienia własności budynków została sporządzona niewątpliwie w wykonaniu prawomocnych wyroków Sądu Okręgowego w N.w sprawach I C 146/98 i I C 854/99. Dalej Sąd I instancji przytoczył treść wyroków wydanych w w/w sprawach. Toteż Sąd Okręgowy podał, że nie jest uproszczeniem stwierdzenie, że wyroki Sądu Okręgowego w N.w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 były rzeczywistą podstawą (causa) dla zawartej umowy.

Dodatkowo Sąd Okręgowy nadmienił, że powództwa PTTK złożone w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 znajdowały oparcie na dyspozycji ustawowej, tj. art. 208 ust. 2-4 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, przytaczając dalej analizę powołanych przepisów prawa. Sąd I instancji ocenił, że strona pozwana PTTK jako osoba prawna oraz jako posiadacz zależny nieruchomości stanowiących Halę (...) i Halę (...) występując z pozwami w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 z powołaniem na dyspozycje art. 208 ust. 2-4 u.g.n. spełniała wymogi do stosowania tego przepisu. Sąd I instancji podkreślił, że w okolicznościach niniejszej sprawy bez znaczenia było to zaś to, czy PTTK było wówczas posiadaczem w dobrej czy złej wierze (z uwagi na brak umowy dzierżawy i na treść rozstrzygnięć, tj. wyroków sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 31 stycznia 1992 roku w sprawie I C 329/91 i z dnia 12 listopada 1996 roku w sprawie I C 266/95 nakazujących zwrot przez PTTK(...) schronisk na Hali (...) i Hali(...)).

Sąd I instancji dodał, iż w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 Skarb Państwa był prawidłowo reprezentowany przez Starostę Powiatu (...). Kwestia ta była zresztą przedmiotem badania w sprawach ze skarg (...) w sprawach do sygn. I C 25/00 i I C 26/00 i nie może być obecnie przedmiotem dalszych zarzutów.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie aktualność zachowuje zatem w całości i znajduje w pełni zastosowanie pogląd prawny przedstawiony przez Sąd Apelacyjny wK.rozpoznający zażalenia w sprawach I ACz 458/00 i ACz 457/00. Toteż Sąd I instancji podał, że ostatecznie to Starosta Powiatu (...) jako reprezentant Skarbu Państwa mógł w procesie (w sprawach I C 146/98 i I C 854/99) skutecznie składać oświadczenia procesowe i podejmować czynności procesowe takie jak uznanie powództwa. Z uwagi na dyspozycje ustawowe zawarte w art. 208 u.g.n starosta podejmował decyzje, które wynikały z obowiązującego prawa.

Sąd Okręgowy podał, że z tej perspektywy oceniając kwestionowaną obecnie przez stronę powodową umowa z dnia 17 listopada 1999 r. była ważna. W ocenie Sądu I instancji w niniejszej sprawie prawomocne wyroki z dnia 13 października 1999 r. Sądu Okręgowego w N.w sprawach I C 146/98 i I C 854/99 były zatem rzeczywistą podstawą (causa) dla zawartej umowy. Dalej Sąd I instancji przytoczył art. 366 k.p.c. i powołał się na powagę rzeczy osądzonej prawomocnego wyroku. Sąd I instancji podał, że strona powodowa mogła by zaś skutecznie powoływać się na oceny odmienne niż wynikające z wyroków prawomocnych w sprawach I C 146/98 i I C 854/99, gdyby wykazała, że wyroki te nie obowiązują w porządku prawnym. Tymczasem skargi (...) o wznowienie postępowania sprawach I C 146/98 i I C 854/99 zgłoszone w sprawach I C 25/00 i I C 26/00 zostały prawomocnie odrzucone.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji przytoczył art. 27 u.g.n. i art. 29 u.k.w.h., wskazując, że w okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to tyle, że prawo użytkowania wieczystego gruntu (Hala (...) i Hala (...)) powstało dla PTTK nie w dacie umowy z dnia 17 listopada 1999 r. a dopiero w dacie złożenia w wniosku o wpis w księdze wieczystej.

Dalej Sąd Okręgowy podał, że w oparciu o umowę notarialną z dnia 17 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Zakopanem V Wydział Ksiąg Wieczystych urządził:

- nową księgę wieczystą nr(...) dla działek nr (...) o powierzchni łącznej 0,4201 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – starostę Powiatu (...) a jako użytkownika wieczystego PTTK,
- nową księgę wieczystą nr (...) dla działek nr (...), o powierzchni łącznej 0,0500 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – (...) a jako użytkownika wieczystego PTTK.
- urządził nową księgę wieczystą nr (...) dla działki nr (...) o powierzchni łącznej 0,1401 ha i wpisał w niej jako właściciela SP – (...) a jako użytkownika wieczystego gruntu i właściciela budynku PTTK.

Apelację (...) Sąd Okręgowy w N. oddalił postanowieniem z dnia 23 marca 2000 r. w sprawie I Ca 125/00, przyjmując, że wpis jest prawidłowy, gdyż w sprawach I C 146/99 i I C 854/99 Skarb Państwa był reprezentowany przez Starostę Powiatu (...) i zobowiązanie do zawarcia umowy dotyczyło Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę Powiatu (...). Dlatego nie można już kwestionować, że Skarb Państwa przy czynnościach prawnych był wadliwie reprezentowany.

Zdaniem Sądu Okręgowego powyższe oznacza jednak, że do uzyskania korzyści przez PTTK z majątku Skarbu Państwa doszło nie bezpośrednio na mocy samej czynności prawnej (umowy z dnia 17 listopada 1999 r.) przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe, ale dopiero w wyniku wpisu w księdze wieczystej. Umowa była więc jedynie jednym z elementów poprzedzających powstanie prawa użytkowania wieczystego. Z kolei odrębna własność budynków na gruncie oddanym w użytkowanie wieczyste nie mogła powstać przed powstaniem prawa użytkowania wieczystego, czyli przed wpisem w księdze wieczystej, gdyż do tej pory budynki były częścią składową gruntu.

W ocenie Sądu I instancji wszystko to razem czyni zatem wątpliwym spełnienie warunku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych ujętego: „wskutek czynności prawnej” (tak: uchwała SN z dnia 08 maja 2015 roku III CZP 2/15, publ. OSNC

2016/5/55, LEX nr 1676251). Dodatkowo podkreślił, iż samo przeniesienie własności budynków było zgodnie z umową z dnia 17 listopada 1999 r. nieodpłatne, co nie pozwala na skorzystanie z art. 1 ust. 1 powołanej ustawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 roku II CSK 659/09).

Po drugie Sąd I instancji stanął na stanowisku, iż o ile PTTK w wyniku zawartej umowy z dnia 17 listopada 1999 r. rzeczywiście odniosło korzyść majątkową bo uzyskało prawo wieczystego użytkowania gruntów (Hala (...), Hala (...)) i nieodpłatnie odrębną własność budynków, to jednak z uwagi na regulację prawną z art. 208 u.g.n nie można mówić o uzyskaniu przez PTTK niesłusznie korzyści kosztem majątku Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych.

Sąd I instancji w szczególności skonkludował, że skoro ustawodawca świadomie zezwalał na ustanowienie użytkowania wieczystego na gruncie Skarbu Państwa w sytuacji przystającej do tej w jakiej znajdowało się PTTK w odniesieniu do gruntów Hali (...) i Hali (...), to trudno jest twierdzić logicznie, że skorzystanie z tego uprawnienia przez PTTK było akurat w jego przypadku moralnie naganne i społecznie nie do zaakceptowania. Sąd I instancji wskazał również, że strona powodowa nie wykazała (art. 6 k.c.), dlaczego umowa notarialna z dnia 17 listopada 1999 r. jest już nie do zaakceptowania w zmienionych realiach politycznych i ekonomicznych kraju. Sąd I instancji zaznaczył, że nie może o tym decydować jedynie to, że dopiero od 1 stycznia 2012 r. (...) stał się osobą prawną a wcześniej był jedynie państwową jednostką organizacyjną (budżetową). W ocenie Sądu w stanie faktycznym niniejszej sprawy brak jest rzeczywistych dowodów na to, że umowa z dnia 17 listopada 1999 r. między PTTK a Skarbem Państwa o oddaniu gruntów w użytkowanie wieczyste i przeniesieniu własności budynków jest naganna z moralnego punktu widzenia.

Dalej Sąd Okręgowy podzielił pogląd pozwanych, że nie ma znaczenia w kontekście roszczenia zgłoszonego w pozwie okoliczność, czy PTTK na dzień 17 listopada 1999 r. było w dobrej lub złej wierze jako nabywca prawa, bo fakt ten nie podlega badaniu w tym postępowaniu. W końcu bez znaczenia dla istoty sprawy są również motywy, jakimi kierowało się PTTK jako nabywca prawa (tak: wyrok SA w Warszawie z dnia 21 lutego 1996 I ACr 31/96, publ. Pr.Gosp. 1996/12/54).

Po trzecie Sąd Okręgowy podał, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 2010 roku II CSK 659/09, wskazał, iż art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści nie ma zastosowania nawet w razie zawarcia przez państwową osobę prawną nieodpłatnej umowy wbrew ustawie. Sąd I instancji podkreślił, że w okolicznościach niniejszej sprawy zgodnie z umową z dnia 17 listopada 1999 r. (§ (...)) Skarb Państwa oddał PTTK nieruchomości w użytkowanie wieczyste oraz przeniósł nieodpłatnie na PTTK własność budynków. Sąd nadmienił, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie ma wątpliwości, że oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste nastąpiło z obowiązkiem ponoszenia opłat rocznych za wyjątkiem pierwszej opłaty rocznej. Przeniesienie własności budynków nastąpiło natomiast nieodpłatnie. Zatem taka nieodpłatność należąca do istoty zawieranej zgodnie z ustawą umowy wyklucza możliwość uznania nabytego nieodpłatnie prawa za niesłusznie uzyskaną korzyść skutkiem tej umowy.

Po czwarte nawet gdyby uznać – do czego zdaniem Sądu Okręgowego brak podstaw - że w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki do zastosowania art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych to i tak strona powodowa (...) nie wykazała podstaw do rozwiązania umowy z dnia 17 listopada 1999 r.

Po piąte, wątpliwości Sądu I instancji wzbudziła legitymacja (...) do wytoczenia niniejszego powództwa. Sąd I instancji przytoczył art. 2 ust. 1 powołanej ustawy, podając, że jego zdaniem katalog podmiotów wymienionych w tym przepisie jest zamknięty i nie podlega wykładni rozszerzającej. W ocenie Sądu Okręgowego strona powodowa (...) Park Narodowy nie jest podmiotem legitymowanym do wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie, dzielając stanowisko pozwanych wyrażone w odpowiedziach na pozew. (...) Park Narodowy w dacie umowy z dnia 17 listopada 1999 r. aż do 1 stycznia 2012 r. nie miał bowiem osobowości prawnej i nie był więc osobą prawną. Nie był więc osobą prawną, która poniosła stratę. Dalej Sąd I instancji przedstawił obszerny wywód mający potwierdzać słuszność jego stanowiska, powołując się na okoliczności sprawy i przepisy prawa mające zastosowanie w sprawie. W szczególności Sąd I instancji zauważył, że nikt nie mógł wówczas antycypować, że z woli ustawodawcy (...) z dniem 1 stycznia 2012 r. stanie się osobą prawną i będzie mógł nabyć prawo do majątku państwowego. Sąd tu zauważył również, że na gruncie

art. 1 badanej obecnie ustawy z 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. 1990 roku Nr 44, poz. 255) chodzi zaś o szkodę rzeczywistą, a nie szkodę hipotetyczną. Sąd I instancji podniósł także, że nie można wysuwając obecnie roszczenie z art. 1 powołanej ustawy próbować rozwiązywać ważną umowę z 17 listopada 1999 r. tylko po to, aby ewentualnie samemu liczyć na uzyskanie prawa użytkownika wieczystego w oparciu o inny późniejszy akt prawny.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji podał, że pozew w sprawie nie podlegał odrzuceniu na zasadzie art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c. Sąd I instancji przytoczył poza art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c., także art. 64 § 1 k.p.c. i art. 65 § 1 k.p.c., podnosząc, że strona powodowa (...) jako osoba prawna posiada zarówno zdolność sądową i zdolność procesową. Zdaniem Sądu I instancji tylko braki w zakresie zdolności sądowej lub w zakresie zdolności procesowej mogą prowadzić do odrzucenia pozwu art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c. W ocenie Sądu I instancji skutku tego nie może zaś rodzić brak legitymacji procesowej. Następnie Sąd I instancji przedstawił wywód poświęcony na czym polega legitymacja procesowa w sprawie.

Oddalając powództwo Sąd I instancji ocenił, że przy przyjęciu braku legitymacji procesowej (...) do wytoczenia niniejszego powództwa bez znaczenia jest podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia roszczenia. Gdyby zaś przyjąć, że (...) posiada legitymację procesową czynną w niniejszym procesie, to zarzut przedawnienia nie jest skuteczny. Sąd I instancji powołując art. 117 § 1 i 2 k.c., art. 118 k.p.c., zauważył, że skoro z roszczeniem z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych może wystąpić osoba prawna, która poniosła stratę, to praktycznie termin przedawnienia dla (...) nie mógł biec przed 1 stycznia 2012, kiedy strona powodowa nie posiadała jeszcze osobowości prawnej. Praktycznie zatem dopiero od 1 stycznia 2012 r. dla (...) rozpoczyna się bieg terminu przedawnienia. W tych okolicznościach 10 letni termin przedawnienia jeszcze nie upłynął.

Ponadto, Sąd Okręgowy podał, że nie podziela stanowiska strony powodowej, że powództwo powinno by uwzględnione z uwagi na „niesłuszność” korzyści uzyskanej przez PTTK w aspekcie norm moralnych. Dalej Sąd Okręgowy dokonał wykładni pojęcia „niesłuszność”. Potem Sąd zauważył, że strona pozwana PTTK od 1950 r. posiadała bowiem przedmiotowe nieruchomości (Hala (...), Kala(...)) jako posiadacz zależny i wybudowała lub rozbudowała na nich schroniska, które służyły oraz nadal służą do intensywnego ruchu turystycznego w (...). PTTK nadal utrzymuje nieruchomości w należyтым stanie. Zdaniem Sądu I instancji nie jest to zatem działanie, które spotkać powinno się z dezaprobatą z punktu widzenia ocen etycznych. Okoliczność, że PTTK posiadając przedmiotowe nieruchomości wykonuje władztwo „osobiście” czy przy pomocy innych podmiotów oraz czy czerpie z nieruchomości pożytki także nie świadczy o nadużyciu prawa podmiotowego, gdyż jako użytkownik wieczysty PTTK ma do tego prawo. W ocenie Sądu I instancji analizując zaś motywację (...) stwierdzić trzeba - na podstawie zeznań dyrektora (...) że stronie powodowej w istocie chodzi o czerpanie pożytków z nieruchomości. Sąd tu podał, że można nawet sądzić, że (...) dążył w niniejszym procesie do rozwiązania umowy z 17 listopada 1999 roku na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. Nr 44, poz. 255 ze zm.) tylko dlatego, że dotychczasowe działania okazały się nieskuteczne, licząc, że w ten sposób uzyska prawo do korzystania z nieruchomości. W ocenie Sądu I instancji właśnie takie działanie (...) nie powinno zasługiwać na społeczną akceptację.

O kosztach Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Strona powodowa wartość przedmiotu sporu określiła na kwotę 63 012 zł, a strony były reprezentowane w sprawie przez profesjonalnych pełnomocników z urzędu. Na podstawie § 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku poz. 1804), Sąd Okręgowy zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej PTTK kwotę 5 417 zł.

Poza tym, Sąd I instancji zasądził od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej RP kwotę 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016 poz. 2261).

Apelację od wyroku wniosła strona powodowa i zaskarżyła go w części, tj. w zakresie pkt II, III i IV. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

(1) naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

(a) naruszenie art. 233 § 1 KPC oraz art. 328 § 2 KPC – poprzez pominięcie dokonania oceny wiarygodności i mocy dowodowej dokumentów związanych z reprivatyzacją majątku rodziny U., tj. dokumentów w postaci wniosku H. U. z dnia 15 grudnia 1992 r., k. 268 oraz pisma Wojewody (...) z dnia 22 września 2016 r., k.268-269 oraz niedokonanie jakiegokolwiek oceny ich przydatności dla rozstrzygnięcia sprawy, pomimo iż ww. dokumenty były podstawą ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I Instancji (str. 16 uzasadnienia wyroku, akapit 10)

- co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ w sprawie, której podstawą jest czynność prawna, sąd bada jej ważność niezależnie od zarzutów stron, a właściwa ocena dokumentów związanych z reprivatyzacją majątku rodziny U. mogła mieć znaczenie dla prawidłowego zastosowania prawa materialnego, tj. art. 208 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r., poz. 2147 j.t.; dalej: „UGN”) wzw. z art. 58 § 1 Kodeksu cywilnego (dalej: „KC”), a w szczególności oceny, czy umowa z dnia 17 listopada 2017 r. jest ważna w części dotyczącej Schroniska na Hali (...)

(b) naruszenie art. 233 § 1 KPC poprzez dokonanie wadliwej oceny materiału dowodowego i wyprowadzenie z materiału dowodowego sprawy wniosków z niego niewynikających, niedających się pogodzić z zasadami logicznego rozumowania, co przejawia się w szczególności w:

(i) bezpodstawnym uznaniu, jakoby powód nie udowodnił, dlaczego umowa notarialna z dnia 17 listopada 1999 r. jest już nie do zaakceptowania w zmienionych realiach politycznych i ekonomicznych kraju, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika, że postępowanie PTTK było niezgodne z zasadami współzycia społecznego i nie można go zaakceptować w aspekcie norm moralnych;

(ii) bezpodstawnym uznaniu, jakoby brak było dowodów na okoliczność tego, że PTTK nie wywiązywało się z umów zawartych z (...), podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie bezspornie wynika, że umowa dzierżawy Schroniska na Hali (...) została rozwiązana w związku z niewywiązywaniem się przez PTTK z obowiązków wynikających z tej umowy;

((...)) bezpodstawnym uznaniu, jakoby PTTK nie uchylało się od zapłaty na rzecz (...) należności z tytułu bezumownego korzystania ze Schroniska na Hali (...) i Hali (...), podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że ww. należność została uiszczona przez PTTK dopiero po 11 latach od jej prawomocnego zasądzenia;

(v) bezpodstawnym uznaniu, że okoliczność czy PTTK była na dzień 17 listopada 1999 r. w dobrej czy w złej wierze jako nabywca prawa, nie podlega badaniu w niniejszym postępowaniu, podczas gdy ocena czy PTTK władało Schroniskami w złej wierze ma istotne znaczenie z punktu widzenia przesłanki niesłuszności nabycia, ponieważ podmiot władający nieruchomością w złej wierze nie mógł skorzystać z uprawnienia do uwłaszczenia,

- które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy - gdyby bowiem Sąd dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego, musiałby dojść do wniosku, że korzyść uzyskana przez PTTK z majątku Skarbu Państwa miała przymiot „niesłusznej”, a skorzystanie przez PTTK z prawa do uwłaszczenia było nadużyciem prawa, wobec czego spełnione zostały przesłanki do zastosowania w niniejszej sprawie art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści;

(c) naruszenie art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC (zastrzeżenie w trybie art. 162 KPC zostało zgłoszone przez pełnomocnika powoda na rozprawie w dniu 26 września 2017 r.) - **poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzanie dowodu z zeznań świadków: B. N., S. C., A. M. i S. M., zgłoszonych na okoliczność zawarcia pomiędzy (...) a PTTK umów dzierżawy, ich przedmiotu i treści, wzajemnych stosunków stron, przyczyn rozwiązania umów dzierżawy łączących PTTK i (...), postępowań inicjowanych przez (...)**

w związku z odmową wydania przez PTTK Schronisk na Hali (...) i Hali (...) działań obstrukcyjnych podejmowanych przez PTTK w celu uchylecia się od obowiązku wydania na rzecz (...) Schronisk na Hali O. i Hali K. oraz okoliczności ustanowienia na rzecz PTTK prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonych na Hali (...)i Hali (...)i nabycia przez PTTK prawa własności budynków na nich posadowionych;

- podczas gdy zdaniem Sądu Orzekającego tylko okoliczności poprzedzające zawarcie Umowy z dnia 17 listopada 1999 r. mogły mieć wpływ na ocenę czy korzyść uzyskana przez PTTK była w istocie korzyścią „niesłuszną”, a w konsekwencji tego naruszenia błędne przyjęcie przez Sąd I Instancji, jakoby postępowanie PTTK było zgodne z zasadami współzycia społecznego i można je zaakceptować w aspekcie norm moralnych, a powód nie udowodnił, że Umowa z dnia 17 listopada 1999 r. była naganna z moralnego punktu widzenia;

(d) naruszenie art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC (zastrzeżenie w trybie art. 162 KPC zostało zgłoszone przez pełnomocnika powoda na rozprawie w dniu 26 września 2017 r.) - poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony (pozwanego ad. 1) prezesa zarządu PTTK - R. B., na okoliczność sposobu zarządzania przez PTTK Schroniskami na Hali (...) i Hali(...), w szczególności samodzielnego prowadzenia Schronisk bezpośrednio przez PTTK, a w przypadku, gdyby PTTK nie prowadziło samodzielnie ww. Schronisk - na okoliczności:

- prowadzenia Schronisk przez podmioty trzecie,
- tytułu prawnego, w oparciu o który PTTK oddało Schroniska do prowadzenia osobie trzeciej (najem, dzierżawa, umowa o zarządzanie nieruchomością lub inna umowa o podobnym charakterze),

- sposobu dokonywania rozliczeń pomiędzy PTTK a podmiotami trzecimi prowadzącymi Schroniska,

- rzeczywistej wysokości przychodów uzyskiwanych z prowadzenia Schronisk, w szczególności ze sprzedaży towarów i usług (w tym gastronomicznych i noclegowych) realizowanej z wykorzystaniem Schronisk;

- pomimo, że z uwagi na roszczenie zgłoszone w pozwie oraz zarzuty podnoszone przez pozwanego ad. 1 (okoliczność rzekomego wyrównania uszczerbku Skarbu Państwa), wysokość korzyści uzyskanych w ramach prowadzenia Schronisk na Hali (...) i (...) **miała znaczenie dla wykazania rzeczywistej szkody, jaką poniósł Skarb Państwa,**

- a także ze względu na zarządzenie Sądu I Instancji z dnia 30 czerwca 2017 r., zobowiązujące do stawiennictwa ze strony PTTK „ **osoby obeznane ze sprawą i mogące być przesłuchane w charakterze strony**”, podczas gdy na rozprawie w dniu 26 września 2017 r. PTTK było reprezentowane przez J. K., który - jak sam stwierdził Sąd I instancji - nie ma dostatecznej wiedzy o okolicznościach istotnych dla niniejszej sprawy,

a w konsekwencji tego naruszenia błędne przyjęcie przez Sąd I Instancji, jakoby wniosek o przeprowadzenie powyższego dowodu był spóźniony, a nadto zmierzał do zwłoki postępowania z uwagi na konieczność odroczenia rozprawy;

(e) naruszenie art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC (zastrzeżenie w trybie art. 162 KPC zostało zgłoszone przez pełnomocnika Powoda na rozprawie w dniu 26 września 2017 roku) - **poprzez oddalenie wniosku Powoda o skierowanie do Spółki** Schroniska i Hotele PTTK (...)” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej jako: „**Spółka PTTK (...)**”) zapytania celem ustalenia, kto i na jakiej podstawie aktualnie prowadzi Schroniska na okoliczność ustalenia rzeczywistych przychodów, jakie przynoszą oba Schroniska, pomimo że z uwagi na roszczenie zgłoszone w Pozwie oraz zarzuty podnoszone przez Pozwanego ad. 1 (okoliczność rzekomego wyrównania uszczerbku Skarbu Państwa), wysokość korzyści uzyskanych w ramach prowadzenia Schronisk na Hali (...) i (...) miała znaczenie dla wykazania rzeczywistej szkody, jaką poniósł Skarb Państwa,

a w konsekwencji tego naruszenia błędne przyjęcie przez Sąd I Instancji, jakoby przeprowadzenie takiego dowodu zmierzało do zwłoki z uwagi na konieczność odroczenia rozprawy;

(f) naruszenie art. 328 § 2 KPC w zw. z art. 1 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. z 1990 r. Nr 44, poz. 255; zwanej dalej „**Ustawą o zwrocie korzyści**”) - poprzez brak uzasadnienia przyjętego przez Sąd I instancji stanowiska, jakoby umowa o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste nie stanowiła przeniesienia innego prawa majątkowego w rozumieniu art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści i w konsekwencji uniemożliwienie kontroli instancyjnej Wyroku w tym zakresie;

(g) naruszenie art. 98 KPC w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 8 ust. 1 pkt 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804, dalej jako: „Rozporządzenie”) - poprzez zasądzenie kosztów procesu w błędnej wysokości, ustalonej z pominięciem ostatniego z ww. przepisów;

(2) naruszenie prawa materialnego, tj.:

(a) art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści poprzez jego

- niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się w bezzasadnym przyjęciu, jakoby: uzyskanie przez PTTK korzyści z majątku Skarbu Państwa nie nastąpiło wskutek czynności prawnej oraz uzyskanie przez PTTK korzyści z majątku Skarbu Państwa nie nastąpiło niesłusznie,

(b) art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawy o zwrocie korzyści – poprzez jego błędną wykładnię przejawiającą się w przyjęciu, jakoby legitymację procesową czynną do wystąpienia z powództwem na podstawie art. 1 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawy o zwrocie korzyści miał tylko taki podmiot, który posiadał osobowość prawną i poniósł stratę w dacie zakwestionowanej czynności, podczas gdy wyraźne i jednoznaczne brzmienie ww. przepisu uzasadnia stanowisko, że warunki posiadania osobowości prawnej i poniesienia straty należy oceniać na dzień wytoczenia powództwa i z perspektywy tej daty;

(c) art. 238 Kodeksu cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 16, poz. 93, t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459, dalej jako: „KC”), w zw. art. 71 ust. 1 UGN w zw. z art. 208 ust. 3 UGN oraz art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści - poprzez ich niezastosowanie przejawiające się w błędnym przyjęciu, jakoby czynność prawna ustanowienia użytkowania wieczystego i przeniesienia własności budynków miała charakter nieodpłatny, co skutkowało błędnym uznaniem, że przesłanki hipotezy art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści nie zostały spełnione;

(d) art. 208 ust. 2 UGN w zw. z art. 58 § 1 KC w zw. z § 5 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r.(Dz.U.1945.10.51 z dnia 1945.03.29 dalej jako: „Rozporządzenie (...)”)w sprawie wykonania dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej - poprzez ich niezastosowanie, pomimo że użytkowanie wieczyste gruntu pod Schroniskiem na Hali(...)zostało ustanowione z pominięciem prawa pierwszeństwa roszczeń wynikających z Rozporządzenia (...), a w sprawie, w której przedmiotem jest czynność prawna, Sąd bada jej ważność niezależnie od zarzutów stron w tym przedmiocie.

Strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie na rzecz powoda od pozwanych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje według norm prawem przepisanych. Względnie wniosła o: uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz powoda od pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana (...)Towarzystwo (...)wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu przedstawiła swoje stanowisko w sprawie.

Skarb Państwa – Starosta Powiatu (...) zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania odwoławczego. W uzasadnieniu zaprezentowała swoje stanowisko w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda – (...)Parku Narodowego jest nieuzasadniona.

Na wstępie stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne w związku z czym nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27 marca 2012 r., III UK 75/11, z 14maja 2010 r., II CSK 545/09, z 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09, z 20 stycznia 2010 r., II PK 178/09, z 08 października 1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 r. Nr 3, poz. 60). Ponieważ w apelacji podniesiono zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego jak i prawa materialnego w pierwszej kolejności odnieść się należy do tych pierwszych bowiem tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny daje możliwość oceny poprawności zastosowania prawa materialnego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wyjaśnić należy, że przepis ten, stanowiący wyraz zasady swobodnej oceny dowodów, określa granice tej swobody i wskazuje w jaki sposób Sąd powinien ją realizować. Wynika z niego między innymi, że Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków prawidłowych logicznie, że może oprzeć swoje przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych i na podstawie wszechstronnego rozważenia całego zebranego materiału dowodowego, oraz że musi dokonać selekcji zebranego materiału, ocenić moc dowodową poszczególnych dowodów i dać prawidłowy wyraz wynikom tego wyboru i oceny.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99, LEX nr 51627; uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1097/00, LEX nr 52624; z dnia 29 września 2000 r., V CKN 94/00, LEX nr 52589; z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273).

Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak: orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, publ. OSNAPiUS 2000, Nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, publ. OSNC 2000, Nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, publ. Lex nr 53136; z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, publ. Lex nr 56096).

W rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w bezpodstawnym uznaniu: jakoby powód nie udowodnił, dlaczego umowa notarialna z dnia 17 listopada 1999 r. jest już nie do zaakceptowania w zmienionych realiach politycznych i ekonomicznych kraju; jakoby brak było dowodów na okoliczność tego, że PTTK

nie wywiązywało się z umów zawartych z (...); jakoby PTTK nie uchylało się od zapłaty na rzecz (...) należności z tytułu bezumownego korzystania ze Schroniska na Hali (...) i Hali (...) bezpodstawnym uznaniu, że: okoliczność czy PTTK lekceważyło prawomocne wyroki Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 31 stycznia 1992 r. w sprawie I C 329/91 i z dnia 12 listopada 1996 r. w sprawie I C 266/95 nakazujące zwrot przez PTTK (...) Schronisk na Hali (...) i Hali (...) nie ma znaczenia dla istoty sprawy; okoliczność czy PTTK była na dzień 17 listopada 1999 r. w dobrej czy w złej wierze jako nabywca prawa, nie podlega badaniu w niniejszym postępowaniu – które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy – gdyby bowiem Sąd dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego, musiałby dojść do wniosku, że korzyść uzyskana przez PTTK z majątku Skarbu Państwa miała przymiot „niesłusznej”, a skorzystanie przez PTTK z prawa do uwłaszczenia było nadużyciem prawa, wobec czego spełnione zostały przesłanki do zastosowania w niniejszej sprawie art. 1 ust. 1 Ustawy o zwrocie korzyści.

Tak postawione zarzuty dotyczące naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie są skuteczne w świetle powołanych wcześniej poglądów judykatury. Nie wskazują bowiem na konkretne uchybienia Sądu Okręgowego przy ocenie poszczególnych dowodów ale odnoszą się do wniosków wyprowadzonych z ustalonego stanu faktycznego w kontekście zgłoszonego przez stronę powodową żądania. Podkreślić też należy, że stwierdzenia objęte zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie znalazły się w części uzasadnienia zaskarżonego wyroku przedstawiającej ustalony w sprawie stan faktyczny ale Sąd Okręgowy odniósł się do nich w rozważaniach prawnych co w sposób jasny prowadzi do wniosku, że zarzuty te powinny być ujęte w ramach ewentualnego kwestionowania zastosowania prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji.

Do tego wskazać należy, że przeważająca część ustaleń faktycznych poczyniona została w oparciu o dokumenty urzędowe w postaci opisanych szczegółowo licznych orzeczeń Sądów powszechnych, Okręgowej i Głównej Komisji Arbitrażowej – które korzystają z domniemania wynikającego z art. 244 k.p.c. Żadna ze stron nie zaprzeczyła prawdziwości tych dokumentów w sposób przewidziany w art. 252 k.p.c. Także prawdziwość dokumentów prywatnych (art. 245 k.p.c.) w postaci opisanych wcześniej umów (w tym umowy objętej żądaniem pozwu z dnia 17 listopada 1999 r.) nie została zaprzeczona w sposób wynikający z art. 253 k.p.c. To dodatkowo wzmacnia tezę o nieskutecznym postawieniu zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Także niezasadny jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez **pominięcie** oceny wiarygodności i mocy dowodowej dokumentów związanych z reprivatyzacją majątku rodziny U., tj. dokumentów w postaci wniosku H. U. z dnia 15 grudnia 1992r., oraz pisma Wojewody (...) z dnia 22 września 2016 r. Z pisma Wojewody wynika bowiem, że wniosek H. U. procedowany jest w trzech odrębnych postępowaniach, które (na dzień sporządzenia tego pisma) nie zostały zakończone. Ta okoliczność, wbrew temu co podnosi skarżąca strona nie ma wpływu na niniejsze postępowanie. Sąd związany jest bowiem przedmiotem postępowania, na który składa się zgłoszone żądanie oraz podstawa faktyczna tego żądania. Strona powodowa nie wskazywała jako podstawy żądania nieważność umowy w części objętej wnioskiem z 15 grudnia 1992 r. a ponadto nieważność umowy wyklucza możliwość zastosowania art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części uzasadnienia.

W tej sytuacji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest całkowicie nieuzasadniony. Ponadto uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny tego wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS nr 15, poz. 352; z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepubl.; z dnia 16 października 2009 r., I UK 129/09, Lex 558286).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy wymagane przez art. 328 § 2 k.p.c. i daje pełną możliwość oceny motywów, które doprowadziły do jego wydania.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c.

W toku postępowania dowodowego sąd może naruszyć art. 227 k.p.c. tylko wtedy, gdy zostanie wykazane, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a także gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, iż nie mają one takiego charakteru (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 47/08, Lex nr 500202; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III CK 548/04, Lex nr 151666). W związku z tym naruszenie art. 227 k.p.c. następuje, gdy Sąd oddala wnioski dowodowe zmierzające do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2000 r., IV CKN 20/00, Lex nr 52437; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2001 r., I PKN 299/00, OSNP, nr 23, poz. 573). W ocenie Sądu Najwyższego twierdzenie, że naruszony został art. 227 k.p.c., bez jednoczesnego wskazania na uchybienie innym przepisom regulującym postępowanie dowodowe (np. art. 217, art. 278 k.p.c.) nie stanowi podstawy zarzutu naruszenia przepisów postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CSK 276/06, Lex nr 250047).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 217 k.p.c. zauważyć należy, że apelująca strona nie wskazuje w jakim zakresie to naruszenie mało nastąpić.

Oczywistym jest, że strona aż do zamknięcia rozprawy może przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swych wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, jakie według k.p.c. mogą dla niej wyniknąć z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu (art. 217 § 1 k.p.c.). Powód nie został pozbawiony tego uprawnienia więc w tym zakresie nie doszło do naruszenia art. 217 § 1 k.p.c..

Sąd pominię środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowody jedynie dla zwłoki (art. 217 § 3 k.p.c.).

Przez wyjaśnienie spornych okoliczności rozumieć należy taki stan rzeczy, w którym albo nastąpiło uzgodnienie między stronami spornych dotychczas okoliczności, albo też zostały one wyjaśnione na korzyść strony powołującej dowody. Niedopuszczalne jest pominięcie zaoferowanych środków dowodowych z powołaniem się na wyjaśnienie sprawy, jeżeli ocena dotychczasowych dowodów prowadzi, w przekonaniu sądu, do wniosków niekorzystnych dla strony powołującej dalsze dowody. Oznaczałoby to bowiem pozbawienie jednej ze stron możliwości udowodnienia jej twierdzeń. Sytuacja taka jednak nie zachodzi, gdy teza dowodowa jest nieistotna dla rozstrzygnięcia lub proponowany środek jest nieprzydatny dla jej udowodnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2007 r., IV CSK 41/07, Lex nr 346211).

Z sytuacją taką jak w ostatnim zdaniu powołanego orzeczenia Sądu Najwyższego mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Słusznie Sąd Okręgowy **oddalił wniosek o przeprowadzanie dowodu z zeznań świadków: B. N., S. C., A. M. i S. M., zgłoszonych na okoliczność zawarcia pomiędzy (...) a PTTK umów dzierżawy, ich przedmiotu i treści, wzajemnych stosunków stron, przyczyn rozwiązania umów dzierżawy łączących PTTK i (...), postępowań inicjowanych przez (...) w związku z odmową wydania przez PTTK Schronisk na Hali (...)i Hali (...), działań obstrukcyjnych podejmowanych przez PTTK w celu uchylenia się od obowiązku wydania na rzecz (...) Schronisk na Hali(...)i Hali(...)oraz okoliczności ustanowienia na rzecz PTTK prawa użytkownika wieczystego nieruchomości położonych na Hali (...) i Hali (...) i nabycia przez PTTK prawa własności budynków na nich posadowionych. Wszystkie te okoliczności wynikały z dowodów z dokumentów, a ponadto niemal w całości dotyczyły (poza umową z 17 listopada 1999 r.) okoliczności poprzedzających wydanie wyroków przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w sprawach do sygn. akt I C 854/99 i IC 146/98, wiążących także Sądy orzekające w niniejszej sprawie. O skutkach z tego wynikających będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.**

Nie doszło do naruszenia art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony (pozwanego ad. 1) prezesa zarządu PTTK – R. B. bowiem okoliczności na jakie miał być przesłuchany nie mają znaczenia dla oceny zasadności żądania pozwu. Sposób prowadzenia schronisk samodzielnie przez PTTK czy też przez osoby trzecie w oparciu o stosowne umowy nie podlega kontroli strony powodowej gdyż jest związany z korzystaniem z prawa przysługującego stronie pozwanej – (...) Towarzystwu (...) – wynikającego z użytkowania wieczystego i własności budynków. Ponadto dochody uzyskiwane z prowadzenia schronisk nie są korzyścią z majątku Skarbu Państwa w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz.U. 1990, nr 44, poz. 255).

Z tych samych względów słusznie Sąd Okręgowy oddalił wniosek **o skierowanie do** Schroniska i Hotele PTTK (...)” Spółki z o.o. zapytania celem ustalenia, rzeczywistych przychodów, jakie przynoszą Schroniska na Hali (...) i (...) bowiem wysokość tych korzyści nie ma znaczenie dla wykazania rzeczywistej szkody, jaką poniósł Skarb Państwa.

Przed przejściem do omówienia zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialne konieczne jest wyjaśnienie mocy wiążącej prawomocnych wyroków.

Nauka jest zgodna co do podstawowej funkcji i zasadniczego znaczenia prawomocności dla postępowania cywilnego. Podnosi się, że do udzielenia pełnej ochrony prawnej konieczne jest utrwalenie skutków orzeczenia i stworzenie tamy przed jego wzruszeniem, a cele te realizuje właśnie prawomocność (Z. Resich, Res ..., s. 29; K. Korzan, Skutki orzeczeń rozstrzygających sprawę co do istoty (prawomocność, wykonalność i skuteczność), Rej. 2005, nr 4, s. 117). Dzięki prawomocności ochrona prawna udzielona przez sąd uzyskuje cechę stabilności i niewzruszalności (M. Sawczuk, Ponowne orzekanie w sprawie cywilnej prawomocnie osądzonej (art. 907 § 2 k.c.; art. 138 k.r.o.; art. 523 k.p.c.), Warszawa 1975, s. 14 i 19). Podobnie wypowiadają się inni autorzy (szerzej P. Grzegorzczak, Stabilność orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych w świetle standardów konstytucyjnych i międzynarodowych (w:) T. Ereciński, K. Weitz (red.), Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego, Warszawa 2010, s. 116–118). Ogólnie trzeba stwierdzić, że instytucja prawomocności stanowi w postępowaniu cywilnym logiczny warunek uznania udzielanej w nim ochrony prawnej za należyłą. O ochronie takiej nie można mówić w sytuacji, w której sąd ustaliłby korzystny dla ubiegającego się o tę ochronę stan rzeczy, jednakże stan ów nie wykazywałby cechy trwałości, mógłby być dowolnie kwestionowany przez podmiot, przeciwko któremu wszczęto postępowanie i nie musiałby być respektowany przez organy państwa powołane do urzeczywistnienia nakazu lub zakazu, jeżeli treść udzielonej ochrony na taki zakaz lub nakaz opiewa. Prawomocność gwarantuje stałość ustalonej orzeczeniem sytuacji prawnej, uniemożliwiając jej podważenie przez stronę niezadowoloną z rozstrzygnięcia i zobowiązując do jej respektowania inne sądy oraz organy państwa w określonych ustawą granicach. Nie godzi tym samym w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., V CSK 6/14, LEX nr 1604655), lecz służy należytej jakości ochrony prawnej w wymiarze indywidualnym, ekonomii procesowej oraz zapewnieniu jednolitości i przewidywalności orzecznictwa (P. Grzegorzczak, Stabilność orzeczeń sądowych..., s. 121 i 127). W takim ujęciu prawomocność orzeczenia sądowego znajduje zakotwiczenie w art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP (por. wyrok TK z dnia 28 listopada 2006 r., SK 19/05, OTK-A 2006, nr 10, poz. 154; wyrok TK z dnia 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, OTK-A 2008, nr 3, poz. 39) oraz w art. 6 ust. 1 EKPC (por. np. wyrok ETPC w sprawie Ryabikh przeciwko Rosji, no. 52854/99, § 51–58, ECHR 2003-IX).

Ze względu na częsty charakter występowania relacji prejudycjalnych określenie granic mocy wiążącej orzeczenia ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia celów postępowania cywilnego i było różnie postrzegane w jego historycznym rozwoju. Za szerokim ujęciem tych granic przemawia ekonomia procesowa i jednolitość rozstrzygnięć zapadających w związanych sprawach. Za wąskim traktowaniem – chęć zapobiegania petryfikacji rozstrzygnięć błędnych, swoboda judykacyjna sędziego oraz zasada dyspozycyjności.

Przepis art. 365 k.p.c., odmiennie niż art. 366 k.p.c., nie reguluje wprost przedmiotowych granic mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia. Rozwiązanie tego problemu ułatwia koncepcja, według której moc wiążąca i powaga rzeczy osądzonej są dwoma aspektami prawomocności materialnej. Zakres ustaleń korzystających z ochrony w kolejnych procesach powinien być bowiem taki sam, niezależnie od tego, o który aspekt tego samego zjawiska (prawomocności materialnej) chodzi. Przyjmując to założenie, granice przedmiotowe mocy wiążącej należy oceniać według reguł

przyjętych w art. 366 k.p.c. w odniesieniu do przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej. Pogląd ten jest aprobowany w literaturze i w nowszym orzecznictwie, w tym także z pozycji optujących za odrębnością mocy wiążącej i powagi rzeczy osądzonej (zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne...*, 2008, s. 256; w judykaturze wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 120; z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 456/08, LEX nr 584190; z dnia 20 stycznia 2011 r., I UK 239/10, LEX nr 738532; z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 610/13, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 51).

Stanowisko takie prowadzi do wniosku, że moc wiążącą z perspektywy kolejnych postępowań uzyskują jedynie ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu (art. 366 k.p.c.), a więc – w ujęciu modelowym – rozstrzygnięcie o żądaniu w połączeniu z jego podstawą faktyczną. Moc wiążąca orzeczenia nie rozciąga się natomiast na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją jako element jej motywów. Treść uzasadnienia, podobnie jak w przypadku powagi rzeczy osądzonej, może jednak służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14 (LEX nr 1628952)). Tak więc z mocy wiążącej wyroku zasądzającego świadczenie korzysta jedynie rozstrzygnięcie; moc ta nie rozciąga się na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono; moc wiążąca odnosi się zatem do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu i stron ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu innego orzeczenia (zob. ponadto wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2015 r., IV CSK 726/14, LEX nr 1827141; z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 610/13, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 51; z dnia 17 maja 2012 r., I CSK 494/11, LEX nr 1228678; z dnia 11 października 2013 r., I CSK 86/13, LEX nr 1523364 i z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 120).

Ustalenia faktyczne sądu nie są objęte prawomocnością materialną wyroku. Prawomocny wyrok pociąga jednak za sobą tzw. prekluzję faktów (prekluzję twierdzeń o okolicznościach faktycznych; zob. M. Sawczuk (w:) W. Siedlecki (red.), *System prawa procesowego cywilnego*, t. 3. *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1986, s. 76 i n.; W. Broniewicz, *Prawomocność orzeczeń w postępowaniu...*, s. 80; B. Dobrzański, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1962 r., III CO 12/62, OSPiKA 1964, z. 2, poz. 27, s. 73*). Prekluzja ta dotyka zarówno powoda, jak i pozwanego. Wyklucza ona dopuszczalność dalszego dążenia do odmiennego rozstrzygnięcia sprawy na podstawie faktów, które istniały w czasie, gdy toczyło się uprzednie postępowanie, i mieściły się w granicach podstawy prawomocnie osądzonego żądania. Jej oddziaływanie jest zatem ściśle związane z problematyką przedmiotowych i czasowych granic prawomocności. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 listopada 1954 r., I CO 41/54 (OSN 1956, nr 1, poz. 3), „[...] wyrok prawomocny ma ten skutek, że prekluduje cały materiał, który przy rozpoznaniu sprawy wchodzi w zakres podstawy faktycznej żądania pozwu, mimo że w toku postępowania przez strony przedstawiony nie został”. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1954 r., II CO 26/54 (OSN 1955, nr 2, poz. 30), sprecyzowano natomiast, że „Jeżeli zatem powód nie zgłosił twierdzeń co do okoliczności faktycznej istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy, która już wówczas istniała i dlatego powództwo zostało oddalone, nie może już wystąpić z ponownym powództwem przeciwko temu samemu pozwanemu o ten sam przedmiot, chociażby wykazał, że nie przytoczył w pozwie pominiętej okoliczności bez własnej winy. Powództwo jest bowiem wówczas oparte na tym samym stanie faktycznym” (w nowszym orzecznictwie zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12, OSNC 2012, nr 11, poz. 129; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 108; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02, OSNC 2003, nr 12, poz. 160).

Prekluzja materiału dotyczy zarówno faktów i dowodów powołanych, jak i niepowołanych przez strony do uzasadnienia żądania i podejmowanej obrony, przy czym obojętny jest sposób, w jaki sąd odniósł się do wywodów stron. Skutek ten dotyczy także twierdzeń faktycznych pominiętych przez sąd na podstawie przepisów statuujących mechanizm koncentracji materiału procesowego (art. 207 § 6 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c., art. 344 § 2 k.p.c. zdanie drugie, art. 493 § 1 k.p.c. zdanie trzecie i art. 503 § 1 k.p.c. zdanie trzecie oraz art. 381). Po uprawomocnieniu się wyroku strona nie może w konsekwencji podnosić, np. w procesie o ustalenie, że sąd bezpodstawnie pominął jej twierdzenie o faktach; wadliwość ta może być wytykana wyłącznie w ramach stosownych środków zaskarżenia. Prekluzja materiału

procesowego następuje również bez względu na to, czy strona wiedziała o określonych okolicznościach faktycznych, a jeżeli wiedziała – czy mogła je wykazać. Skutek ten jest zatem całkowicie obiektywny i niezależny od możliwości zaprezentowania faktów w procesie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2012 r., V CSK 541/11, LEX nr 1276235).

Uogólniając, zasadne jest stwierdzenie, że prekluzji podlegają wszystkie te fakty, które w związku z treścią żądania składały się na wycinek rzeczywistości poddany pod osąd, przy czym w skład tego wycinka mogą wchodzić także fakty niepowołane przez strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1963 r., II PR 274/62, PiP 1965, z. 8–9, s. 395), jak również fakty nierozważone przez sąd mimo ich powołania, niezależnie od tego, czy nierozważenie to było konsekwencją błędu sądu czy też następstwem opieszałości strony (art. 207 § 6 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c., art. 344 § 2 k.p.c. zdanie drugie, art. 493 § 1 k.p.c. zdanie trzecie, art. 503 § 1 k.p.c. zdanie trzecie i art. 381; zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12, OSNC 2012, nr 11, poz. 129) (orzecznictwo oraz literaturę powołano korzystając z Komentarza do art. 365, art. 366 Kodeksu postępowania cywilnego autor Paweł Grzegorzczak, Lex).

Z powyższego jasno wynika, że w ramach niniejszego postępowania nie było dopuszczalne badanie wszystkich tych elementów i faktów, które złożyły się na uznanie żądań (...) Towarzystwa (...) opartych na art. 208 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, w konsekwencji czego Sąd Okręgowy w N. w dniu 13 października 1999r. wydał wyroki w sprawach do sygn. akt I C 854/99 i I C 146/98. Wyrokami tymi Skarb Państwa – Starosta Powiatu (...) zobowiązany został do złożenia oświadczeń woli, mocą których miał oddać PTTK w W. w użytkowanie wieczyste na 99 lat nieruchomości położone na Hali (...) w (...) i na Hali (...) w Dolinie (...) (szczegółowo opisanych) oraz nieodpłatnie przenieść własność budynków.

Orzeczenia te wiążą nie tylko strony i sąd, który je wydał ale też inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej (art. 365 § 1 k.p.c.) w sposób i w zakresie wcześniej przedstawionym.

Zaszczości, tak eksponowane przez stronę powodową, dotyczące okresu poprzedzającego wydanie wyroków w sprawach sygn. akt I C 854/99 i I C 146/98 nie mogą podlegać ponownej ocenie gdyż jak wcześniej wskazano prekluzja materiału dotyczy zarówno faktów i dowodów powołanych, jak i niepowołanych przez strony do uzasadnienia żądania i podejmowanej obrony w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że w sprawie nie doszło także do naruszenia prawa materialnego zarzucanego w apelacji.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 czerwca 2010 r., I CSK659/09 (LEX nr 603285, Biul.SN 2010/9/12) wyjaśnił: „Uchwalenie ustawy o zwrocie korzyści stanowiło reakcją na patologie, występujące w początkowej fazie prywatyzacji. Rozwiązanie zawarte w art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści wprowadzono, uznając istniejące dotychczas środki prawne za niewystarczające do ochrony mienia państwowego przed społecznie nieakceptowanymi uszczupleniami tego mienia w procesach prywatyzacyjnych. Rozwiązanie to miało zapewnić wyrównanie strat w państwowym mieniu, będących źródłem niesłusznych korzyści nabywców składników tego mienia, należących do kręgu niepaństwowych osób prawnych bądź osób fizycznych. Nadanie trwałości regulacji, która w pierwotnym zamysle miała charakter epizodyczny, było wyrazem uznania potrzeby jej istnienia niezależnie od zmieniających się warunków. Ocena ta bywa jednak obecnie też kwestionowana (por. np. informacje zawarte na ten temat w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2008 r., P 36/07, OTK-A 2008, nr 6, poz. 103) Przesłanką zastosowania omawianego przepisu jest uzyskanie niesłusznie korzyści przez osobę fizyczną lub niepaństwową osobę prawną wskutek przejścia na nią na podstawie czynności prawnej lub decyzji administracyjnej własności lub innego prawa majątkowego Skarbu Państwa bądź innej państwowej osoby prawnej. Przepis ten zakłada więc przede wszystkim przejście na osobę fizyczną lub niepaństwową osobę prawną własności lub innego prawa majątkowego Skarbu Państwa bądź innej państwowej osoby prawnej na podstawie czynności prawnej lub decyzji administracyjnej. Aby zatem mógł być zastosowany art. 1 ust. 1, musi przede wszystkim dojść – ograniczając się ze względu na okoliczności sprawy do przypadków, w których chodzi o czynność prawną – do zawarcia umowy przenoszącej własność ze Skarbu Państwa lub innej państwowej osoby prawnej na osobę fizyczną lub niepaństwową

osobę prawną i umowa ta musi być skuteczna. Jeżeli jest nieważna i tym samym nie wywiera zamierzonego skutku, nie może być mowy o zastosowaniu omawianego przepisu już dlatego, że nie wchodzi w takim razie w grę uzyskanie korzyści z majątku państwowego "wskutek czynności prawnej". Podobnie zastosowanie tego przepisu jest wykluczone po, działającym ex tunc, uchyleniu się przez stronę rozpatrywanej umowy od skutków swego oświadczenia woli z powodu błędu lub groźby. W takich przypadkach interesy majątkowe Skarbu Państwa lub innej państwowej osoby prawnej mogą być chronione tylko na zasadach ogólnych, tj. w szczególności za pomocą roszczenia windykacyjnego i innych środków prawnych właściwych w razie nieważności lub unieważnienia umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I CKN 461/01, LEX nr 301851). Potwierdza to treść środków prawnych przewidzianych w art. 1 ust. 1. Przepis ten pozwala wytoczyć powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego przez oznaczenie sposobu i wysokości wyrównania strat lub przez rozwiązanie umowy i oznaczenie sposobu oraz wysokości wyrównania strat (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 1997 r., I CKN 67/97, OSP 1997, z. 10, poz. 177, a także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1996 r., III CZP 2/96, OSNC 1996, nr 6, poz. 79). Rozwiązać lub zmodyfikować w określony sposób można tylko umowę ważną i skuteczną.

Przyjmuje się, że do uzyskania niesłusznie korzyści przez osobę fizyczną lub niepaństwową osobę prawną wskutek umowy przenoszącej na tę osobę własność lub inne prawo należące do mienia państwowego dochodzi wówczas, gdy uwzględniając okoliczności danego przypadku, umowa ta nie przewiduje dla państwowej osoby prawnej odpłatności we "właściwej" wysokości, "społecznie akceptowanej" (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2008 r., P 36/07, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 maja 1992 r., I ACr 141/92, OSA 1992, nr 11, poz. 81, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 października 1994 r., I ACr 499/94, "Wokanda" 1995, nr 5, s. 51, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 lutego 1996 r., I ACr 31/96, Prawo Gospodarcze" 1996, nr 12, s. 53). Rozpatruje się tu więc umowę odpłatną i tylko w związku z nią dostrzega przypadki podpadające pod hipotezę art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści".

Wyjaśnienie to stanowi odpowiedź na część zarzutów strony powodowej. Mianowicie mówiąc o nieodpłatnym charakterze umowy Sąd Okręgowy miał na uwadze jedynie nieodpłatne przeniesienie własności budynków i w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odwołał się właśnie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., I CSK659/09, nie odnosząc tego do ustanowienia prawa wieczystego użytkowania, które oczywiście jest odpłatne (opłaty roczne). Tym samym chybiony jest zarzut naruszenia art. 238 k.c. w związku z art. 71 ust. 1 u.g.n., w związku z art. 208 ust. 3 u.g.n. oraz art. 1 ust. 1 ustawie o zwrocie korzyści.

Natomiast zarzucanie naruszenia art. 208 ust. 2 UGN w zw. z art. 58 § 1 KC w zw. z § 5 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. (Dz.U.1945.10.51 z dnia 1945.03.29) w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej – poprzez ich niezastosowanie, pomimo że użytkowanie wieczyste gruntu pod Schroniskiem na Hali (...) zostało ustanowione z pominięciem prawa pierwszeństwa roszczeń wynikających z Rozporządzenia MRiRR – co miałyby prowadzić zdaniem skarżącego do nieważności umowy w tej części – jest całkowicie nieuzasadnione. Wskazywana przez powoda nieważność (co nie zostało wykazane) mogłaby bowiem jedynie doprowadzić do oddalenia powództwa opartego na art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych bowiem przepis ten może mieć zastosowanie jedynie do ważnych umów.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 8 maja 2015 r. III CZP 2/15 (OSNC 2016/5/55, LEX nr 1676251, (...), Biul.SN 2015/5/10, KSAG 2015/3/143) wyjaśnił: „Literalna wykładnia art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r., jakkolwiek nie użyto w nim określenia "bezpośrednio", przemawia wprost za tym, że może mieć on zastosowanie tylko do takich czynności prawnych lub decyzji administracyjnych, które – przenosząc własność lub inne prawo majątkowe – skutkują uzyskaniem korzyści z majątku Skarbu Państwa, powodując ubytek (stratę) w tym majątku. Przepis art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. wskazuje, że chodzi w nim o niesłuszne uzyskanie korzyści z majątku Skarbu Państwa mocą ("wskutek") samej czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo

majątkowe. Niesłusznie uzyskaną korzyścią ma być zatem własność lub inne prawo majątkowe – ewentualnie część ich wartości majątkowej – przeniesione przez czynność prawną lub decyzję administracyjną. Inna interpretacja czyniłaby niezrozumiałym wymaganie, aby chodziło o czynność prawną lub decyzję administracyjną przenoszącą własność lub inne prawo majątkowe. Za wystarczające można by wtedy uznać sformułowanie, że chodzi o czynność prawną lub decyzję administracyjną, wskutek której doszło do uzyskania – przez określone podmioty – niesłusznej korzyści z majątku Skarbu Państwa.

Pogląd, że w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 1990 r. chodzi o niesłuszne uzyskanie korzyści mocą samej czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe, potwierdza również wynikające z tego przepisu wymaganie, aby korzyść ta była uzyskana "z majątku", a nie tylko "kosztem" Skarbu Państwa. Wymaganie to wskazuje wprost, że w grę wchodzi bezpośrednio przesunięcie majątkowe – wskutek czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe – z majątku Skarbu Państwa do majątku osoby uzyskującej korzyść, którego następstwem jest rzeczywisty ubytek w istniejących już składnikach majątku Skarbu Państwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2007 r., I CSK 105/07, nie publ.). Z tego względu judykatura uznaje, że korzyści, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r., to jedynie korzyści uzyskane bezpośrednio wskutek czynności prawnej, tj. uzyskane mocą skutków prawnych czynności prawnej lub decyzji administracyjnej, a nie korzyści uzyskane np. w rezultacie nieprawidłowego wykonania umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., II CSK 659/09, OSNC-ZD 2010, nr D, poz. 121).

Istotne znaczenie w rozpatrywanym kontekście ma przyjęty w odniesieniu do czynności prawnej w orzecznictwie pogląd, że art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. może mieć zastosowanie tylko w przypadku, w którym wskazana w tym przepisie czynność prawna była ważna. Stanowisko to wynika m.in. z założenia, że czynność prawa nieważna nie wywiera zamierzonego skutku prawnego, w związku z czym – w kontekście art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. – nie wchodzi w ogóle w rachubę uzyskanie wskutek takiej czynności prawnej jakiegokolwiek, w tym również niesłusznej, korzyści z majątku Skarbu Państwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., II CSK 659/09). Założenie to jest trafne jedynie przy przyjęciu, że zastosowanie art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. jest warunkowane tym, aby do niesłusznego uzyskania korzyści z majątku Skarbu Państwa doszło bezpośrednio na mocy samej czynności prawnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe” (podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2015 r., V CSK 359/14, Lex nr 1917370).

Warto też zacytować dwa wcześniejsze orzeczenia Sądów Apelacyjnych.

I tak Sądu Apelacyjnego w Warszawie w wyroku z dnia 21 lutego 1996 r., I ACr 31/96 wyraził pogląd: „Pojęcie "niesłuszności" nie musi oznaczać niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa. Dla jego uznania wystarcza, aby przejście własności lub innego prawa w sytuacji określonej w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. Nr 44, poz. 255 ze zm.), zaistniało w okolicznościach nie do zaakceptowania w zmienionych realiach politycznych i ekonomicznych kraju. Nie jest ono także uzależnione od dobrej lub złej wiary nabywcy prawa, która w tym postępowaniu nie podlega badaniu. W końcu bez znaczenia dla istoty sprawy są również motywy, jakimi kieruje się nabywca prawa” (Pr.Gosp. 1996/12/54).

Natomiast 520102911Sądu Apelacyjnego w Łodzi w wyroku z dnia 27 października 1994r., I ACr 499/94 uznał, że: „Niesłuszna korzyść" w rozumieniu przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. nr 44, poz. 255 z późn. zm.), to rzeczywiste, niesłuszne przysporzenie w dacie czynności prawnej lub mające nastąpić w czasie dającym się łatwo przewidzieć w okolicznościach czynności prawnej. Korzyść uzyskana "niesłusznie" to ta, która została dokonana w okolicznościach budzących dezaprobatę społeczną, naruszająca normy moralne” (Wokanda 1995/5/51).

W okolicznościach niniejszej sprawy, biorąc pod uwagę wcześniej powołane poglądy judykatury, stwierdzić należy, że na skutek zawarcia umowy z dnia 17 listopada 1999 r. pozwane (...) Towarzystwo (...)nie uzyskało niesłusznie korzyści z majątku Skarbu Państwa. Nie twierdzi tego sam Skarb Państwa prawidłowo reprezentowany przez Starostę Powiatu (...) zarówno w aktualnie rozpoznawanej sprawie jak i w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu sygn. akt I C 854/99 i IC 146/98, zakończonych wyrokami z dnia 13 października 1999 r. zobowiązującymi Skarb Państwa do złożenia oświadczeń woli o oddaniu stronie pozwanej PTTK w użytkowanie wieczyste oznaczonych nieruchomości oraz nieodpłatnego przeniesienia własności budynków znajdujących się na gruncie.

Umowa z dnia 17 listopada 1999 r. odpowiadała wprost zobowiązaniu wynikającemu z sentencji tych orzeczeń. Fakt, że czynność ta była wykonaniem prawomocnych orzeczeń oznacza też, że nie może być mowy o „niesłuszności”, wszak jak wyjaśniono prawomocne wyroki wiążą nie tylko strony i sąd, który je wydał ale też inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej.

Biorąc zaś pod uwagę wykładnię art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r., stwierdzić należy, że strona powodowa niewątpliwie nie może być uznana za państwową osobę prawną, z majątku której pozwane PTTK uzyskało niesłusznie korzyść bezpośrednio na skutek czynności prawnej jaką było zawarcie umowy z dnia 17 listopada 1999 r.. Właśnie konieczność powiązania czynności prawnej skutkującej bezpośrednim następstwem w postaci uzyskania niesłusznej korzyści wyklucza możliwość zastosowania art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych do żądania zgłoszonego przez powoda.

Dopiero z dniem 1 stycznia 2012 r. (...) Park Narodowy stał się państwową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2007 oraz z 2018 r., poz. 62, 1000, 1366) na podstawie art. 8a ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2018, poz. 1614). W chwili zawarcia umowy z 17 listopada 1999 r.(...)Park Narodowy był jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, który reprezentowany przez Starostę Powiatu (...) zawarł tą umowę. Tym samym nie mogło dojść do uzyskania niesłusznej korzyści kosztem strony powodowej, która nie miała wówczas osobowości prawnej jak również majątku kosztem którego PTTK miałyby odnieść niesłuszną korzyść. Właśnie bezpośrednio uzyskania korzyści wynikająca z czynności prawnej wyklucza możliwość odwoływania się do przyszłych korzyści wynikających w tym przypadku z przedmiotowej umowy. Do tych przyszłych skutków nawiązuje strona powodowa bowiem jej argumentacja sprowadza się do tego, że gdyby nie ustanowiono użytkowania wieczystego i nie przeniesiono własności budynków na rzecz pozwanego (...) Towarzystwa (...)to właśnie (...)Park Narodowy mógłby czerpać korzyści z nieruchomości zabudowanych dwoma schroniskami. Zgodnie bowiem z art. 10 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (teks jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1614) „z dniem wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic park narodowy nabywa z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa położonych w jego granicach i służących realizacji jego celów oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków , innych urządzeń i lokali”.

To późniejsze uregulowanie prawne nie niweluje jednak skutków wynikających z zastosowania i wykonania art. 208 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 121).

Nie sposób, nie zauważyć, że utworzenie parków narodowych jako państwowych osób prawnych niewątpliwie miało inne cele, a niżeli prowadzenie działalności komercyjnej nastawionej na zysk. Wydaje się, nawet bez zagłębianie się w uzasadnienie zmiany wprowadzonej art. 8a ustawy o ochronie przyrody, że chodziło o wszechstronne działania podejmowane właśnie dla zapewnienia ochrony przyrody gdzie zysk nie może być sensem istnienia tych podmiotów. (...) Wystarczy podać, że zgodnie z postanowieniami art. 8 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody parki narodowe tworzy się w następujących celach:

a) zachowania różnorodności biologicznej,

b) zachowania zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej,

c) walorów krajobrazowych,

d) przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody,

e) odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Przesunięcie badania zasadności żądania opartego na art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych musi budzić dodatkową wątpliwość. Zważywszy na sens instytucji przedawnienia, która jest związana z eliminowaniem niepewności prawnej dodatkowo na uwadze mieć należy art. 118 k.c.. Żądanie powoda niewątpliwie ma charakter majątkowy i biorąc pod uwagę wcześniej powołane poglądy co do „bezpośredniego” skutku wynikającego z czynności prawnej należałoby przyjąć, że roszczenie stało się wymagalne z chwilą zawarcia umowy z dnia 17 listopada 1999 r. a więc uległo przedawnieniu po upływie 10 lat. Sam fakt, że powód uzyskał osobowość prawną z dniem 1 stycznia 2012 r. nie powinien oznaczać, że od tej daty rozpoczyna się bieg terminu przedawnienia wszak data ta nie jest równoznaczna z wymagalnością.

Kwestia skuteczności zarzutu przedawnienia poruszona została jedynie dodatkowo (zwłaszcza, że w orzecznictwie trudno znaleźć podobne przykłady) bowiem podstawą oddalenia powództwa, a na obecnym etapie apelacji był brak podstaw do zastosowania art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. a o kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

SSA Paweł Czepiel SSA Józef Wąski SSA Anna Kowacz - Braun

(...)